

ITAALIA 16. – 17. SAJANDI

graafika

TRÜ TEADUSLIKU RAAMATUKOGU FONDIDES

ITAALIA 16.—17. SAJANDI GRAAFIKA

ИТАЛЬЯНСКАЯ ГРАФИКА XVI—XVII ВВ.

ITALIAN GRAPHIC ART OF THE 16—17th CENTURY

Tartu Riiklik Ülikool
Teaduslik Raamatukogu

ITAALIA 16.—17. SAJANDI

graafika

TRÜ TEADUSLIKU RAAMATUKOGU FONDIDES

KATALOOG

TARTU 1977

Redaktsioonikolleegium: **R. Kleis, M. Kümnik, L. Peep, L. Tiik ja L. Trikkant**

Koostaja: **T. Nurk**

Toimetaja: **M. Rand**

Kujundaja: **T. Sepp**

Fotod: **J. Karm**

SAATEKS

Käesolev kataloog tutvustab TRÜ Teadusliku Raamatukogu Lääne-Euroopa graafika kogust itaalia vanemaid gravüüre. Neid ei ole raamatukogus väga palju, kuid kollektsioon on küllaltki ülevaatlik ja lubab iseloomustada itaalia vaselõike ja ofordi arengut ning saavutusi 16.—17. sajandini.

TRÜ Teadusliku Raamatukogu graafikakogu kuulus algselt ülikooli muuseumile. Sellele pani aluse prof. Karl Morgenstern (1770—1852), kes oli pikka aega ülikooli õppejõud, ühtlasi ka ülikooli raamatukogu direktor ja muuseumi juhataja (1803—37). K. Morgenstern kogus hoolikalt mitmesuguseid kunstivarasid, sealhulgas suutis muretseda umbes 2700 gravüüri ja joonistust. 1853. ja 1856. a. sai ülikool K. Morgensterni pärandina osa tema isiklikest kunstivaradest. 19. sajandi keskel kujundati ülikooli muuseum antiikkunstikoguks ning joonistused ja gravüürid suunati ülikooli joonistuskooli valdusesse. Selle likvideerimisele (1891) järgnenud aastail anti muuseumile kuulunud gravüürid, joonistused ja maalid koos joonistuskooli omadega üle ülikooli raamatukogule. Praegu on graafikakogus ligi 7000 lehte.

1. Teoste mõõtmed (kõrgus, laius) on sentimeetrites. Rikkumata lehe puhul on toodud plaadimõõtmed (pl.). Kui lehe servad on koos plaadi servjoonega ära lõigatud, on antud joonise (j.) või lehe (l.) mõõtmed.

2. Lühendid ja mõisted gravüüri aadressis:

del., delin.	= delineavit — joonistas desegnita — joonistatud dipinta — maalitud
exc., excude.	= excudit, excudebat — andis välja, trükkis
f., fe., fec.	= fecit — tegi, teostas
for., fs.	= formis — andis välja, kirjastas, trükkis
incid.	= incidit, incidebat — graveeris, lõikas vaske
in., inv. (inu.)	
inven. (inuen.)	= invenit — joonistas (originaali), mõtles välja
invent. (inuent.)	= inventor — joonistaja, originaali autor
pinx.	= pinxit — maalis
s., scul., sculp.	= sculpsit — graveeris, lõikas vaske sistampa — trükkis

3. Vanadelt plaatidelt tehti korduvalt tõmmiseid. 19. sajandil koostati gravüüride kolleksioneerijatele süsteem tõmmiste väärtuse määramiseks ja fikseeriti seitse plaadiseisundit (I—VII plaadiseisund), kusjuures väärtuslikumad on esimesed, eriti kunstniku enda tehtud tõmmised. Itaalias käisid plaadid mitme kirjastaja käest läbi, kes tavaliselt plaate värskendasid uuritsaga retuššimise teel ja märkisid plaatidele oma nime, seetõttu on itaalia vanemate gravüüride plaadiseisundit küllaltki raske määrata. Käesolevas kataloogis on lähtutud põhikataloogides ja teatmeteostes antud tunnustest.

4. Teoste autorite, nimetuste ja plaadiseisundi määramisel on kasutatud järgmisi põhikatalooge ja kunstileksikone:

Bartsch, A. Le peintre graveur I—XXI. Wien, 1802—21 (= *Bartsch*).

Heller, J. Zusätze zu Adam Bartsch's Le Peintre Graveur. Nürnberg, 1854 (= *Heller*).

Huber, M. und Rost, C. C. Handbuch für Kunstliebhaber und Sammler I—VIII. Zürich, 1796—1804 (= *Huber-Rost*).

Meyer, J. Allgemeines Künstler-Lexikon I—III. Leipzig, 1872—85 (= *Meyer*).

Nagler, G. K. Neues allgemeines Künstler-Lexicon I—XXII. München, 1835—52 (= *Nagler*).

Passavant, J. D. Le Peintre-Graveur I—VI. Leipzig, 1860—64 (= *Passavant*).

Thieme, U. und Becker, F. Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler I—XXXV. Leipzig, 1907—42 (= **T h i e m e - B e c k e r**).

Weigel, R. Kunstcatalog. Leipzig, 1838—50 (= **W e i g e l**).

5. Kunstnike nimede kirjutamisel ja elulooliste andmete esitamisel on aluseks olnud **Thieme, U. und Becker, F.** Allgemeines Lexikon der bildenden Künstsler.

6. Andmed teoste tulme kohta ülikooli muuseumisse on võetud K. Morgensterni käsikirjalistest nimestikest ja märkmetest. Mõnede teoste ostmise või saamise aega pole olnud võimalik kindlaks teha.

7. Itaalia kunstnike nimed, kelle teoseid reprodutseerisid vasegraveerijad ja ofortistid, on toodud kataloogi lõpus.

8. Kasutatud lühendid:

j. — joonis

kat. — kataloog

l. — leht

p. — pärast

pl. — plaat

TRÜ TR — TRÜ Teaduslik Raamatukogu

u. — umbes

ÜR — Ülikooli Raamatukogu

ITAALIA 16.—17. SAJANDI GRAAFIKA

Itaalia linnriikides olid juba 13. sajandil hakanud tekkima varakapitalistlikud suhted, mida soodustasid arenenud merekaubandus, käsitöö ja pangandus. 14.—15. sajandini kujunes sellel baasil itaalia kodanlus oma humanistliku maailmavaatega, mis deklareeris isikuvabadust ja inimväärikuse austamist. Üheks humanismi avaldumisvormiks oli huvi antiikkultuuri vastu ja püüd seda elustada. Tulemuseks oli kultuuri õitseng, mida tuntakse renessansina. Itaalias moodustus rida kultuurikeskusi, mille hulgast oli 15. sajandil silmapaistvaim Firenze, kuid küllaltki olulised olid ka Milaano, Veneetsia, Bologna jt.

15. sajandi lõpust Itaalia linnade õitseng pidurdus, mida eelkõige põhjustasid aastail 1494—1559 toimunud Prantsusmaa ja Hispaania vahelised sõjad Itaalias, mille käigus enamik Itaalia linnriike alistati Hispaania ülemvõimule. Rängaks hoobiks Itaalia majanduselule oli Ameerika avastamine, mis avas uusi kaubateid Läände. Idas laiendasid türklased oma võimu ja raskendasid juurdepääsu aastasadu Itaalia käes olnud kaubapunktidele Oriendis. Majanduslikule surufisele kaasnesid süvenev feodaalkorra kriis ja katoliku kiriku ägenev vastureformatsioon.

15. sajandi lõpul ja 16. sajandi esimesel veerandil saavutas renessansikunst oma kõrgpunkti, hoolimata poliitilisest killustatusest ja välisvaenlase sissetungist. Varasemate kunstilinnade osatähtsus vähenes ja juhtivaks keskuseks tõusis Rooma kui paavstiriigi keskus. Paavstid kirikuriigi valitsejatena pühendasid väga suurt tähelepanu Rooma linna, eriti aga Peetri kiriku ja Vatikani lossi väljehitamisele ning kaunistamisele, et neist teha usuelu toredad esindushooned. Selleks ei hoitud kokku vahendeid ja peaaegu kõik kuulsamad meistrid kutsuti paavsti teenistusse.

Itaalia renessansikunstis on võrdsetl ülistatud arhitektuuri, skulptuuri ja maali. Graafikat ei peeta nende kõrval mainimisväärseks, kuigi see omaette võetuna on küllaltki rikas. Gravüüre vajasid peamiselt kunstnikud väljaspool Itaaliat, et nende vahendusel uurida antiik- ja renessansikunsti teoseid. Seetõttu on itaalia gravüürimeistrite tööd laiali pudenenud. Ka hakati itaalia gravüüre suhteliselt hilja kollektioneerima.

Graafika kui kunstiliik hakkas Lääne-Euroopas levima 15. sajandil. Itaalias oli graafika areng tagasihoidlik. Vararenessansi perioodist pärineb puuldikes mängukaarte ja pühapilte anonüümseks jäänud meistreilt. Rohkem näiteid on raamatuillustatsioonist, mille elavaimaks keskuseks oli Veneetsia, kus töötasid mitmed Saksamaalt tulnud trükkalid. Vaselõiget viljelesid esialgu peamiselt kullassepad ornamentide jäädvustamiseks. Elevust vaselõikesse tõi kuulsa maalikunstniku A. Mantegna (1431—1506) huvi graveerimise vastu.

Kõrgrenessansi ajal levis vasegravüür Itaalias küllalt laialt, seda tänu eelkõige Marcantonio Raimondile, kelle tegevus sai teedrajavaks itaalia vaselõikekunstis, nagu oli põhjanev A. Düreri looming saksa graafikas. Asunud 1510. a. Rooma, lõi M. Raimondi sidemed Raffaeliga. Raffael oli austatumaid ja ülistatumaid renessansi meistreid, kes saavutas tohutu populaarsuse. Tema teoseid peeti täiuslikeks, seetõttu taheti neid tundma õppida ja eeskujuks võtta. M. Raimondi pühendus Raffaeli joonistuste graveerimisele, pannes sellega aluse reprodutseerivale vasegravüürile. Ent tema lehti ei saa pidada Raffaeli teoste täpseiks reprodutsioonideks, sest Raffael andis talle skitseeriva joonistuse, mille tausta tegi M. Raimondi sageli ise, samuti muutis või lisas detaile kompositsioonis. Ta eelistas üldse graveerida ettevalmistavate visandite, mitte lõpetatud teoste järgi. M. Raimondi tehniliste võtete väljakujunemisele oli suure tähtsusega A. Düreri teoste fundmaõppimine ja kopeerimine.

M. Raimondi arvukatest Raffaeli kavandite järgi tehtud gravüüridest on TRÜ TR-s «Püha õhtusöömaaeg» [kat. nr. 17], mida peetakse üheks hoolikamalt viimistletud leheks tema teoste hulgas. Selles on ruum ja rõivad graveeritud õrnade, valdavalt paralleelsete tõmmetega, näod ja juuksed aga lühikeste kaarjate joontega, mis sujuvalt toovad esile vormi ümaruse. Meisterlikult on edasi antud pidulik renessansile iseloomulik ruum ja selles valitsev nukker-ärev meeleolu. Inimlikku soojust toob traditsioonilisse piibliteemasse arkaadist avanev vaade künklikule maastikule. Kuigi raamatukogu tõmmis on tehtud plaadilt, mida mõnevõrra on refužšitud võõras käsi, on selles tunda M. Raimondi teostele omast hõbejat helki.

Teisi M. Raimondi gravüüre Raffaeli teostest on Tartus võimalik tundma õppida vanade koopiate kaudu, mis on graveeritud tundmatute kunstnike, võib-olla M. Raimondi õpilaste või abiliste poolt. Raffaeli naiselikult leebet ja emalikult õrna madonnat näitab leht «Madonna hälliga» [kat. nr. 20], mis on originaaliga äravahetamiseni sarnane. Küllaltki emotsionaalne on peegelpildis koopia teostest «Kristuse faganutmine» [kat. nr. 19]. Hilisem väljaandja on aga sügavalt värskendanud kontuure ja nende must joon tungib liiga teravalt esile peenest, tihedast uuritsakirjast. Vähem õnnestunud on M. Raimondi ühe kuulsama lehe «Püha Caecilia» koopia [kat. nr. 21], milles tegelaste näoilmed on muutunud tuimaks.

Pärast Raffaeli surma 1520. a. graveeris M. Raimondi ka teiste kunstnike joonistuste järgi. Neist on huvitavaim «Püha Laurentiuse marfüürium» [kat. nr. 18], millest ülikooli raamatukogul on hea tõmmis plaadi teisest variandist.

M. Raimondi oli kogu elu jooksul innukas antiikkunsti austaja. Tema rohketest antiikmälestistest tehtud gravüüridest on ilusamaid «Traianus Roma ja Victoria vahel» [kat. nr. 22]. Sellest on Tartus koopia, mis näitab M. Raimondi hilisemale loomingule iseloomulikku rangemat ja plastilisemat käsituslaadi. Mitme kirjas-taja käest läbikäimine on jätnud plaadisse tugevaid refužijooni.

M. Raimondi koondas enda ümber arvukalt õpilasi ja abilisi. Tehniliste võtete tubli valdajana paistis nende hulgast silma Marco Dente. Tema käsituslaad lähenes õpetaja omale, kuid ta modelleeris vormid pehmemalt ja varjud tugeva-

malt, mis nähtub lehes «Helena röövimine» [kat. nr. 9]. Ära vahetamiseni sarnaneb meistri käekirjale «Madonna kalaga» [kat. nr. 8]. TRÜ Teaduslikule Raamatukogule kuuluva eksemplari joonte õrnust ja sujuvust on rikkunud hoolimatut retuššija.

M. Raimondi väga võimekas õpilane ja abiline oli ka Agostino dei Musi, koduleina Veneetsia järgi kutsutud *Venezianoks*. Ta eelistas graveerida Raffaeli ja antiikkunsti teoste järgi ning kopeeris oma õpetaja gravüüre. Tema käsitluslaad erineb mõnevõrra M. Raimondi omast tihedama viirutuse poolest. Raffaeli teoste reproduktsioonidest on tuntumaid «Grupp «Ateena koolist»» [kat. nr. 15]. Suurest kompositsioonist on A. dei Musi võtnud välja vasakpoolse, nn. Pythagorase grupi, kuid on loonud sellele uue arhitektuurilise tausta ja lisanud ühe tegelase. Kuigi tegemist on fragmendiga, moodustab leht terviku. Terviklikult mõjub ka osa Michelangelo kartoone «Ronijad» [kat. nr. 16]. See on väga õrnalt ja peenelt graveeritud ning annab hea vormitunnetusega edasi Michelangelo jõulisi ja energilisi tegelasi.

Viljakas graveerija M. Raimondi koolkonnast oli Meister Täringuga, keda on püütud samastada Benedetto Veriniga. Tema vormikäsitlus on plastilisem, mida annab tugevam viirutus ja rõhutatud kontuur. Ka tema eelistatuimaks autoriks oli Raffael. Ülikooli raamatukogus on B. Verini töödest vaselõiked Raffaeli vaibakavandest «Maarja kroonimine Jeesus Kristuse poolt» [kat. nr. 103] ja «Putode mäng» [kat. nr. 104]. Eriti meeldiv on viimane pisut stiliseeritud loodusetausta ja elavalt tabatud poisikeste-putode askeldusega. Pisut kuivapoolselt mõjuvad vaselõiked neljast vaibakavandist [kat. nr. 105—108], mille originaale omistati varem Raffaelile, tegelikult joonistas need meistri abiline Giovanni da Udine. B. Verini vaimustust antiikmälestistest tunnistab tundmatu kunstniku kopia tema lehest «Scipio võit Numiidia kuninga Syphaxi üle» [kat. nr. 102].

Pärast Raffaeli surma jätkas M. Raimondi koolkond tegevust 1527. aastani, mil Karl V hispaania ja saksa palgasõdureist koosnevad sõjaväed rüüstasid Roomat ja halvasid mõneks ajaks elutegevuse. 16. sajandi esimese veerandi möödumine tähistas ühtlasi renessansiperioodi lõppu. Kunstis algas langus, mida tuntakse manerismina. Vaselõige muutus reprodutseerimise vahendiks ning gravüüride trükkimine ja müümine järjest tulusamaks äriks, sest üha enam kasvas nõudmine Raffaeli teostest ja antiikmälestistest tehtud vaselõigete järele, millele lisandus Michelangelo teoste suurenev populaarsus. Uue nähtena kerkis esile vahendaja — kirjastaja. M. Raimondi töökoja esimesed gravüürid trükkis Raffaeli abiline Baviera, samuti hoolitses ta nende realiseerimise eest. Hiljem võttis tema funktsioonid üle Antonio Salamanca, kes kujunes edukaimaks 16. sajandi esimese poole kirjastajaks. Ta ostis kokku Raimondi koolkonna plaate, retuššis neid ise või laskis seda teha kunstnikel ja andis välja uustrükke, kusjuures ta ei unustanud märkimast plaadile oma nime. A. Salamanca enda võimeid graveerimisel näitavad kaks jämedajoonelist amatsooni pead [kat. nr. 23—24].

Umbes 1540. a. avas Roomas kirjastuse Antonio Lafreri, kes samuti hankis vanu vaselõikeplaate, värskendas neid ja laskis välja firaaže oma aadressiga.

Roomas tegutsesid kirjastajadena veel Tommaso Barlacchi, Giovanni Giacomo Rossi [Rubeis] jt. Rooma kirjastajate tellimusel töötas Enea Vico. Tema head oskust näitab meisterlikult kopeeritud «Lucretia» [kat. nr. 109], üks kuulsamaid M. Raimondi teoseid, mis oli esimene leht koostööst Raffaeliga. Kirjastajate ülesandeid täitis hoolikalt ka Giovanni Battista Cavaliere.

Vasegravüüri peamiseks keskuseks oli Rooma, teistes linnades viljeldi seda vähem. Veneetsias kujunes kohalik koolkond Tiziani ümber. Kuulus maalija olevat mõnevõrra katsetanud ofordiga, ent rohkem huvi tundis ta puulõike-joonistuse vastu. Umbes 1566. a. laskis ta Niccolo Boldrini puusse lõigata kümme konda oma joonistust. Neist on Tartus «Simson ja Delila» [kat. nr. 2], milles on hästi tabatud Tiziani hoogne maaliline suletõmme.

Tiziani õpilasest oli osav vasegraveerija Domenico Campagnola, kuigi kasutas uuritsat vaid paar aastat. Tema tööd tutvustab leht «Keisri pearaha» [kat. nr. 3], milles on selgesti tunda Veneetsia meistrite sujuvat joonistust ja lopsakat vormikäsitlust.

Sienas töötas põhiliselt maalijana tuntud Domenico Beccafumi, kes teostas ka mõned puu- ja vaselõiked. Tema rahutu, pisut peenutsevat laadi tutvustab «Jeesus templis» [kat. nr. 1], millest uuritsaga on üle käinud hoolimatu võõras käsi.

Arvukam vasegraveerijate koolkond kujunes sajandi keskel Mantovas, kuhu 1524. a. oli asunud Raffaeli õpilane G. Romano. Tema teoseid asus reprodutseerima G. B. Scultori, kes õpetas vaselõiget ka oma tütrele Dianale ja pojale Adamole, kuid kelle andekaimaks õpilaseks oli Giorgio Ghisi. G. Ghisi tähelepanuväärseimaks teoseks on oma aja suuremaid gravüüre, mis kujutab Michelangelo Sixtuse kabeli altariseina maali «Viimne kohtupäev» [kat. nr. 10]. Hea inimfiguuri joonistamise oskus võimaldas G. Ghisil küllaltki veenvalt edasi anda Michelangelo figuuride jõudu ja liikuvust. G. Ghisi väiksematel antiikmütoloogias ainetikkude interpreteerivatel lehtedel [kat. nr. 11—13] valitseb varjundirikas viirutus.

G. Ghisi mõjustas Mantova graveerijate Diana ja Adamo Scultori väljakujunemist, kelle väljendusviis on võrdlemisi sarnane. Adamo Scultori ulatuslikumaks tööks oli reprodutseerida Michelangelo Sixtuse kabeli laemaali figuure [kat. nr. 26—97], milles peen, hoolikas viirutus mõjub pisut kuivapoolselt. A. Scultori parima lehena leiab märkimist «Puto delfiinil» [kat. nr. 25], milles õrnad, mitmekesised jooned toovad hästi esile lapselikult vallatu stseeni.

M. Raimondi oli olnud suhteliselt sõltumatu eeskujudest ja püüdis loovalt tõlgendada talle esitatud kavandeid. 16. sajandi keskel töötanud vaselõikajad hakkasid täpselt jäljendama graveerivat teost ja muutusid täielikult reprodutseerijateks.

16. sajandi lõpus toimus lühike tõusuperiood vaselõike viljelemisel, mis seosus Bologna maalikoolkonnaga, eelkõige Agostino Carracciga, kes vasegraveerijana saavutas suurema tunnustuse kui maalijana. Tema eelisainestiku, Veneetsia kuulsate koloristide P. Veronese, Tintoretto jt. maalide reprodutseerimist näitab «Püha perekond Katariina ja Antoniusena» [kat. nr. 5], milles meisterliku

varjundirohke viirutusega on fabatud Veronese maali pidulikku ilu ja peeni kolo-riidinüansse.

Agostino mõjul proovis vaselöiget ka tema vend Annibale Carracci. Kuna tal puudusid kogemused komplitseeritud ristviirutuse rakendamiseks, graveeris ta vabade joontega. Tema väheste graafiliste teoste hulgast tõstetakse esile «Madonnat pääsukesega» [kat. nr. 6], milles võib eriline inimlikust soojusest kantud meeleolu.

Uue aastasaja künnisel ja 17. sajandil jäi Agostino Carracci laad eeskuju-andvaks vaselöikes, mis leidis üha rohkem rakendamist Itaalia kunstivarade populariseerimisel. Sajandi vältel ei kerkinud esile eriti väljapaistvaid meistreid, sest vasegraveerijad hakkasid muutuma käsiföölisteks, kes reprodutseerisid maale või kopeerisid eelmiste põlvkondade gravüüre. Roomas töötas rohkesti kirjastajaid, kes andsid välja gravüüre, samuti jätkasid tõmmiste tegemist vanadelt plaatidelt, nagu L. Bertelli, prantslane P. Thomassin jt. Kõige viljakamalt töötasid aga G. G. Rossi pärijad ja järglased.

17. sajandil oli itaalia kunst hinnatud peamiselt teiste maade kunstnike poolt, keda kandis Itaaliasse soov õppida tundma antiikpärandit, renessansiteoseid ja lõunamaist loodust. Itaalia oli laostunud, pooleldi surutud Hispaania ülemvõimu alla ja vaevatud katoliku kiriku vastureformatsioonist. Selles olukorras ei kerkinud esile eredaid talente. Stiililiselt valitsema tõusnud barokk, mida Itaalias esindasid peamiselt Bologna ja Veneetsia maalikoolkonnad, ei andnud midagi uut, vaid püüdis eklektiliselt ja idealiseerivalt tõlgendada kõrgrenessansi traditsiooni. M. M. Caravaggio realistlikumad faotlused tõid teatavat elevust, kuid ei andnud impulsse uue etapi tekkimiseks.

Tulemusvaeseks kujunes ka itaalia 17. sajandi graafika, milles oli vaid vähe-seid esileküündivamaid saavutusi. Vaselöike allakäigu ajal algas hoogne ofordi areng, seda tänu eelkõige maalijatele. Ofordi suhteliselt lihtne ja kiire tehniline menetlus ei vajanud põhjalikku effevalmistust käevilumuse saavutamiseks nagu vaselöige. Seefõlgu kasutasid paljud maalijad ofordinõela fikseerimaks vahetult saadud muljeid. Itaalia ofordikunstis ongi parima andnud maalijad, mitte professionaalsed graafikud. Peale originaalteoste loomise rakendati Itaalias ofordinõela küllalt palju reprodutseerimiseks, kusjuures varjud ja tumedamad aktsendid töödeldi sageli üle uuritsaga.

Ofordi viljelemisel kujunesid teerajajaks Bologna meistrid eesotsas Federico Barocciga. Ta kasutas söövitamisel pikki nõtked jooni ja vaselöikelikku ristviirutust, saavutades maalilise üldmõju ja sujuva valguseleviku. Tema vähesed ofordid on väga hinnatud ja haruldased. Kunstniku käsituslaadi võib tundma õppida Tartus säilitatava vana, hästi õnnestunud peegelpildis koopia kaudu [kat. nr. 100].

Oforti harrastati ka nn. Bologna Kunstide Akadeemia ringkonnas. Söövitamist proovis koolkonna peameister Lodovico Carracci, et kujutada madonnat või püha perekonda. L. Carracci hoogsat joonistuslaadi näitab tundmatu kunstniku koopia tema hinnatavaimast lehest «Madonna inglitega» [kat. nr. 101].

Uus põlvkond Carraccide akadeemiast jätkas ofordi viljelemist. Akadeemia

võimekaimal kasvandikul Guido Reni oli eriti lennukas ja kiire käsi, et barokile omast tundetulva ja dünaamikat edasi anda, mis peegeldub lehes «Kristuse haudapanek» [kat. nr. 305]. G. Reni varieeris rohkesti madonna-teemal. Sellest annab mõningase efekujutuse Ventura Salimbene koopia «Madonna lapsega» [kat. nr. 308], milles kahjuks uuritsaga süvendatud ja täiendatud ofordijooned on minetanud oma kerguse.

G. Reni andekamaid õpilasi ja jälgendajaid oli Simone Cantarini da Pesaro, kelle õrna ja vaba joont näitab leht «Puhkus põgenemisel Egiptusesse» [kat. nr. 207].

Bologna koolkonna üheks hinnatavamaks saavutuseks on kogumik «Vana Testamendi lood» [kat. nr. 136—158, 272—299], mille joonistused valmistasid ja söövitasisid nn. Raffaeli piibli järgi Sisto Badalocchio ja Giovanni Lanfranco. Väljaandel oli suur menu ja mitme tiraazi trükkimine kulutas plaadid. Uuritsaga tehtud retuüş on muutnud ülikooli raamatukogus oleva neljanda väljaande piltide üldmulje rahutuks.

Veneetsias olid 17. sajandil tugevad maalijad, kuid ofordile nad erilist tähelepanu ei pööranud. Genovas töötanud maalijaist-ofortistidest on enim hinnatud Giovanni Benedetto Castiglione, keda peetakse fantaasiarikkaimaks ja isikupäraseimaks itaalia ofortistik. Peale kohalike traditsioonide oskas ta oma loomingusse sulatada Rembrandti valguse-varjukäsitlust. Kunstniku arvukatest ofortidest on TRÜ TR-is üks tema tähelepanuväärsemaid teoseid «Diogenes otsib inimest» [kat. nr. 208]. G. B. Castiglione joonistab natuurilähedaselt ja kasutab lühikesi rahutuid jooni. Lehe teeb huvitavaks veel asjaolu, et kunstnikul on jäänud lõpetamata Diogenese vasak käsi, mis hoiab laternat.

17. sajandil kujunes Napoli elavaks kunstikeskuseks. Tooniandvaiks meistreiks olid seal M. M. Caravaggio ja G. Ribera, kes teostasid ka mõned ofordid. Suuremal määral tegeles maalimise kõrval söövitamisega Salvator Rosa, kujutades ajaloo ja müfologia tegelasi, samuti sfseene ja tüüpe igapäevases elust. Minevikuainelistes lehtedes asetab kunstnik tegelased romantilise maastiku faustal elavasse tegevusse [«Platon oma õpilastega», kat. nr. 307.] või mingisse kummalisse situatsiooni [«Püha Albert», kat. nr. 306]. S. Rosa joonistus on rahutu, kohati tiheda viirutusega.

Kõige rohkem viljeldi graafikat Roomas. Sajandi esimesel poolel oli tähelepanuväärsemaks meistriks toskaanalane, kuid Roomas koolituse saanud Pietro Testa, kes oli vaimustatud antiikkunstist ja kujundas oma käevilumuse antiikplastika teoste järgi joonistades. Oma ofortides eelistas ta antiikainestikku [«Cato surm», «Achilleus Hektori laibaga», kat. nr. 310—311]. Klassitsismiperioodil, mil ülistati ja võeti eeskujuks antiikmaailma, kasutati P. Testa lehti figuuri joonistamise näidistena, hiljem läksid tema teosed hinda kolleksionääride hulgas.

P. Testa süngevõitu teoste reas on üks ilusamaid ja helgemaid «Targad Jeesus-last kummardamas» [kat. nr. 309] — antiikvaremete faustal neitsi Maarja võtmas vastu kingitusi. P. Testa rahutu kerge joon toob ilmekalt esile helendavast tähest valgustatud noorukese ja hapra madonna.

Väga võluvad on madonnamaalidega tunnustuse võitnud Carlo Maratti ofordid Maarjast. Nendes on ta lähenenud Raffaeli poolt loodud ilusale ja hellale madonna-ema tüübile, nagu «Targad Jeesus-last kummardamas», «Maarja ja Magdaleena» [kat. nr. 300—303] jt. C. Maratti annab figuurid voolava joonega ja varjud õrna ristviirutusega.

Ofortistide hulgas väärib tähelepanu Giovanni Battista Falda, kes pühendus oma kaasaja Rooma hoonete, aedade, fontäänide jm. kujutamisele. Tema rohkestest töödest on raamatukogus sari «Rooma aiad» [kat. nr. 251—271], milles vaadete ja plaanide kaudu esitatakse rida hoolikalt kujundatud parke ja lilleplatse ülikute jõudeaja veetmiseks losside ja aiamajade ümber. Vaateid elustavad mitmesuguses tegevuses inimesed, kelle elavates poosides ja žestides võib täheldada J. Callot' vaimukate figuuride mõju. Osa sarja lehti tegi G. B. Falda abiline S. Felice, kuid tundub, et figuurid nendel on paika pannud meister ise. Sari «Rooma aiad» pakub huvi omaaegse arhitektuuri, aiakujunduse ja ka rõivamoe tutvustajana, seejuures ei jää seeria kuivaks topograafiliseks ülevaateks, vaid annab edasi 17. sajandi pulbitseva elu hõngu.

Rohkem kui originaalofortide loomiseks kasutati söövitamist reprodutseerimiseks. Roomas leiduvatest antiikreljeefidest tegi hulgaliselt oforte Pietro Santo Bartoli. 18. sajandil soovitas klassitsismi teoreetik J. J. Winckelmann kasutada P. S. Bartoli lehti näidistena heade proportsioonidega figuuri ja ilusa voldistiku fundmaõppimisel. P. S. Bartoli reprodutseeris ka renessansiperioodi meistrite teoseid. Neist on ülikooli raamatukogus mõned Raffaeli ja G. Romano teoste põhjal tehtud ofordid [kat. nr. 161—162]. P. S. Bartoli laad on kuivapoolne, selgesti on tunda püüdu lähendada renessansimeistrite väljendusviisi antiikreljeefide kunstikeelele. Seetõttu on küllalt meeldivad ofordid Raffaeli ja G. da Udine koostöös valminud ja antiikkunstist inspireeritud Vatikani lodžade reljeefidest [kat. nr. 163—205], mille plastilisust toob hästi esile ofordijoonte korrapärane ja range viimistlemine uuritsaga.

Väga tuntud oforditehnikas reprodutseerija oli Pietro Aquila, kelle käsituslaad on varjundirikam ja maalilisem kui P. S. Bartoli oma. Tema üksiklehtedest mainitakse tavaliselt suurt, neljalt plaadilt trükitud «Constantinuse lahingut» [kat. nr. 111], milles küllaltki hästi on edasi antud Raffaeli poolt elavalt ilmestatud tegelased. Tema kõige ulatuslikumaks tööks oli Farnese palee peesaali dekoori kujutav sari [kat. nr. 112—135], mille kaks tiitellehte kaunistas C. Maratti mitmesuguste allegooriliste kujudega. A. Carracci loodud Farnese palee pidulik ning esinduslik saal pälvis üldse suurt tähelepanu ja tutvustamist gravüüride kaudu. Enne P. Aquilat oli enamiku saali kaunistavaid maale reprodutseerinud ja ulatuslikuks sarjaks koondanud Carlo Cesio [kat. nr. 209—249]. Saali ääretult rikkast dekoorist valis C. Cesio üksikuid detaile, kuna P. Aquila haaras laiemaid lõike, et luua terviklik mulje barokselt toredast ruumist.

Itaalia gravüürikunsti õitseng on seotud 16. sajandi vaselõikemeistrite tegevusega. 17. sajandi graafikas andsid parima maalijad-afortistid.

1. N. Boldrini (Tiziani järgi). Simson ja Delila. Puulõige. Nr. 2.

16. sajand

BECCAFUMI, Domenico, nimetatud **Mecuccio, Mecarino** (1486—1551)

Möisnik Lorenzo Beccafumi toetusel saadeti õppima G. Tazzo juurde Sienasse. Umbes 1510. a. siirdus Rooma tutvuma Raffaeli ja Michelangelo teostega. 1512. a. naasis Sienasse. Aastail 1538—39 töötas Pisa toomi juures. 1541. a. oli lühikest aega Genovas, seejärel taas Pisas. Tegutses maalijana, teostas mõned puu- ja vaselõiked, mis on võrdlemisi haruldased.

1. Jeesus templis. Vaselõige. L. 31,1×22,6. ÜR 1289.

Joonises ülal keskel (kartušil): HFE (monogramm).

Hilisem tõmmis. Bartsch V, 2; Passavant VI; Weigel 14351. Ostetud 1836. a. Tartus C. A. Klugelt.

Jeesus Kristus, Uues Testamendis ja ristiusu pärimuses kristluse rajaja, jumalainimene. Evangeeliumide järgi sündis Jeesus Palestiinas Petlemma linnas vaese juudi soost puusepa Joosepi ja tema naise Maarja (Maria) pojana. Uue Testamendi järgi käis Jeesus 12-aastase poisikesena templis ja diskuteeris seal kirjatarkadega.

BOLDRINI, Niccolo

Tegutses u. 1566 puulõikemeistrina Veneetsias.

2. Simson ja Delila (Tiziani järgi). Puulõige. L. 30,1×48,9. ÜR 1349. Repr. lk. 15.

Passavant VI, Additions à Bartsch 5; Weigel 2802; Thieme-Becker IV.

Simson, Vanas Testamendis iisraeli rahva kohtumõistja ja kangelane, kelle võrgutas ja reetis kaunis vilistitar Delila.

CAMPAGNOLA, Domenico (sünd. 1482/84)

Õppis Tiziani juures Veneetsias ja tegutses põhiliselt maalijana. Tegi ka puulõikejoonistusi ja aastail 1517—18 vaselõikeid.

3. Keisri pearaha. Vaselõige. L. 34,8×43,7. ÜR 1290. Repr. lk. 18.

Joonises all vasakul: Dominicus Campagnola inuentsor. Lucas Bertelius f.; keskel (samba baasil): Reddite, quae sunt Caesaris, Caesari: . .

Thieme-Becker III (Bertelli).

Uue Testamendi järgi küsisid variserid Jeesus Kristuselt (vt. nr. 1), kas peab maksma keisrile pearaha või mitte, näidates seejuures keisri portreega denaari. Jeesus vastas, et tuleb anda keisrile, mis keisri kohus, ja jumalale, mis jumala kohus.

CARRACCI, Agostino (1557—1602)

Õppis maalikunst P. Fontana ja oma onupoja L. Carracci, vasegraveerimist D. Tibaldi juures. Vasegraveerimises täiendas end 1565. a. Itaaliasse asunud madalmaalase C. Corti juhendamisel.

4. Kuningad Jeesus-last kummardamas (M. Angolo del Moro järgi). Vaselõige. L. 47,7×33,7. ÜR 1283.

Joonises paremal: Luca Bertelli vormis

Bartsch XVIII, 10. A. Bartsch kahtleb teose autorluses.

Ostetud 1836. a. Tartus C. A. Klugelt.

Uue Testamendi järgi tulid Hommikumaatargad Jeesus-last (vt. nr. 1) kummardama. Vana Testamendi ennustuse põhjal peeti neid kuningaiks, keda kaasatoodud andide arvule vastavalt võis olla kolm.

5. Püha perekond Katarina ja Antoniusega (P. Veronese järgi). Vaselõige. L. 49×31,5. ÜR 1284. Repr. lk. 19.

Joonises all keskel: A.C.Fe...; Paulli Caliarj Veronensis opus...; paremal: P...rij Veronensis inuen 1582.

Bartsch XVIII, 96.

Ostetud 1836. a. Tartus C. A. Klugelt.

Püha perekonna moodustavad Jeesus-laps, Maarja ja Joosep.

Katarina, Katharina Alexandriast (surn. 305), katoliku usu pühak, Egiptuse printsess. Tema surmamiseks ettenähtud ratta purustas pikne, seepärast löödi tal mõõgaga pea maha. Selle tähiseks on tema atribuutideks ratas ja mõök. Austatakse kui teaduse kaitsepühakut.

Antonius (u. 250—u. 356), kristliku mungaelu rajaja, pärit Egiptusest, elas erakuna kõrbes. Peetud loomade, eriti sigade kaitsjaks. Atribuudiks mets siga.

CARRACCI, Annibale (1560—1609)

Õppis ja töötas maalijana oma onupoja L. Carracci juures Bolognas, käis korduvalt Parmas. Umbes 1695. a. siirdus Rooma kardinal Odoardo Farnese teenistusse. Teigi u. 20 vasegravüüri.

6. Madonna pääsukesega. Vaselõige. 1581. Pl. 15,6×12,3. ÜR 1281. Repr. lk. 20.

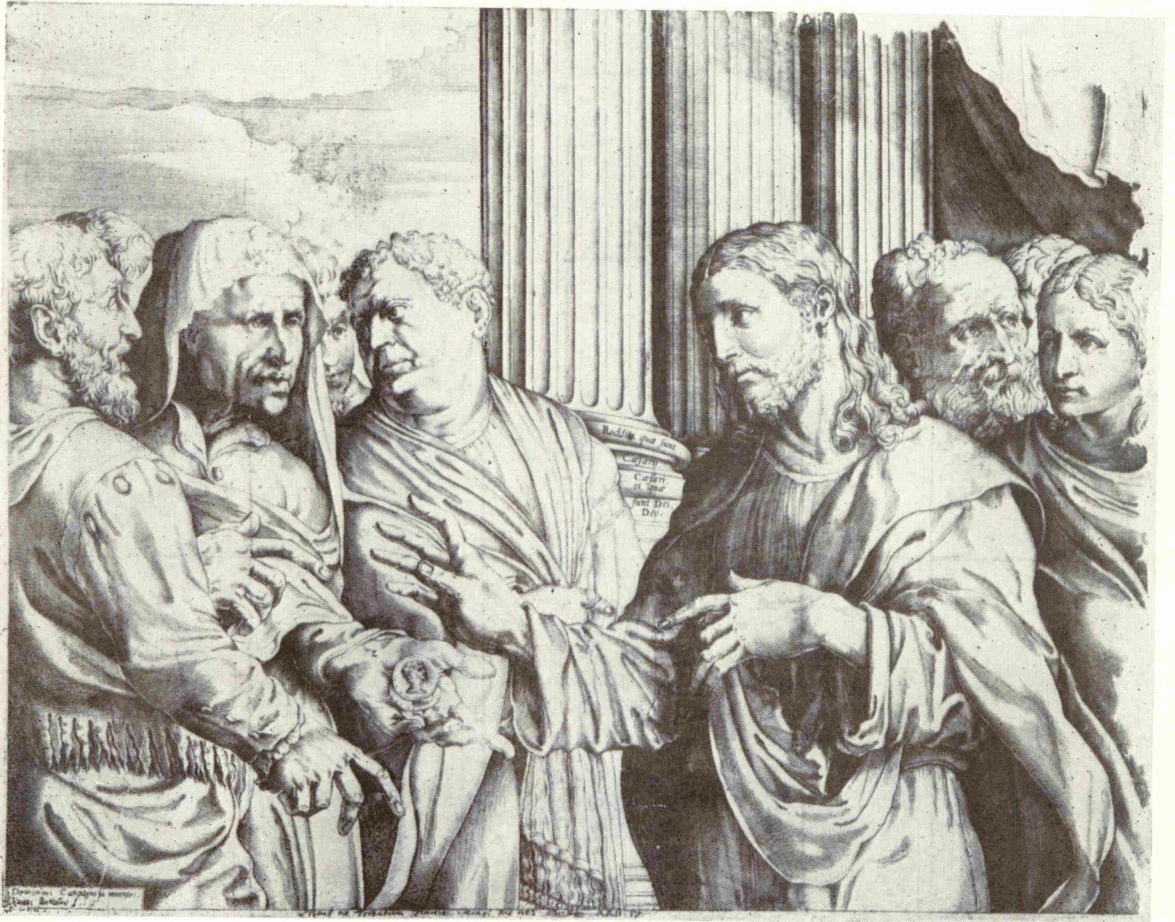
Joonises vasakul: ANI. CAR. BOL. FIN. 1581.

l plaadiseisund. Bartsch XVIII, 8; Weigel 9247.

Madonna, Jeesus Kristuse (vt. nr. 1) ema Maarja nimetus katoliku maades. Madonna kujutamine lapsega süles oli eriti populaarne itaalia renessansikunstis.

CAVALIERI, Giovanni Battista, nimetatud Brixianus (u. 1525—1601)

Töötas Roomas alates u. 1550. a. vasegraveerijana ja joonistajana. Graveeris Giotto, Raffaeli, Michelangelo jt. teoste järgi ja kopeeris varasemaid vaselõikeid.

2. D. Campagnola. Keisri pearaha. Vaselõige. Nr. 3.
3. A. Carracci (P. Veronese järgi). Püha perekond Katriina ja Antoniušega. Vaselõige. Nr. 5.

4. A. Carracci. Madonna pääsukesega. Vaselõige. 1581. Nr. 6.

7. Püha Laurentiuse martüürium (F. Zuccari järgi). Vaselõige. 1576. L. 59,9×42,5. ÜR 1297.

Joonises paremal: loa. baptista de Cuallerijs incidebat 1576; vasakul: Fredericus Zucarus inuentor; keskel: Martyr ab immani tostus Laurentius igne . . .

Plaadil: ALEXANDRO. FARNESIO. CARDINALI . . .

Laurentius (surn. 258), legendi järgi olevat surnud märtrina tulisel rual küpsetatult. Hiljem kuulutati katoliku kiriku pühakuks, tule patrooniks.

DENTE, Marco, nimetatud **Marco da Ravenna** (surn. 1527)

Pärines Ravennast. Tegutses Roomas, oli M. Raimondi õpilane ja abiline. Kopeeris õpetaja vaselõikeid, põhiliselt graveeris Raffaeli kavandite, hilisemal perioodil ka antiikmälestistest tehtud joonistuste järgi.

8. Madonna kalaga (Raffaeli järgi). Vaselõige. L. 25,8×21,9. ÜR 1291.

Joonises vasakul: Tahvel monogrammiga MAF; Ant. sal. exc.

II plaadiseisund. Bartsch XIV, 54.

Ostetud a. 1803—08.

Plaat oli esimese tiraaži trükkimisel kulunud. Tundmatu meister retušis plaadi ning lisas M. Raimondi tahvli ja monogrammi. Mõned uurijad on omistanud teose M. Raimondile. A. Bartsch peab seda M. Dente tööks, kes graveeris plaadi meistri juhtimisel.

Madonna. Vt. nr. 6.

9. Helena röövimine (Raffaeli järgi). Vaselõige. L. 29,5×42,5. ÜR 627. Repr. lk. 22.

Joonises paremal: R ; alla Pace Gio: Iacomo Rossi formis Romae 1649; vasakul: G.R. formis

Hilisem, 1649. a. trükitud tõmmis.

Bartsch XIV, 210; Passavant VI, 28.

Raffaeli sama joonistuse järgi on graveerinud ka M. Raimondi. M. Dente graveer pole selle koopia, vaid iseseisev, mõningate erinevustega teos.

Helena, kreeka mütoloogias vanaaja ilusaim naine, Zeusi ja Leda tütar, Sparta kuninga Menelaose abikaasa. Helena põgenemine koos Trooja kuninga poja Parisega põhjustas Trooja sõja. Pärast sõja lõppu viis Menelaos Helena tagasi Spartasse.

GHISI, Giorgio, nimetatud **Giorgio Mantuanis** (1520—82)

Õppis Mantovas maalimist G. Romano ja graveerimist G. B. Scultori juures, ka võttis eeskujuks M. Raimondi tehnilisi võtteid. Umbes 1540. a. alustas Roomas iseseisvat tegevust. 1550. a. töötas mõnda aega Antwerpenis H. Cocki kirjastuses. Umbes 1576. a. asus Mantovasse. Varem peetud ekslikult G. B. Scultori pojaks ja nimetatud Giorgio Scultoriks.

5. M. Dente (Raffaeli järgi). Helena röövimine. Vaselõige. Nr. 9.

10. Viimne kohtupäev (Michelangelo järgi). Vaselõige. 11 plaati. L. 143,7×120. ÜR 3502.

Joonises vasakul: GEORGIVS MA . . ANUS FECIT. 10. Iacob. de Rubeis Formis Romae . . . ; keskel (tahvlil): MICHAEL ANGELVS BONAROTA TVSCORVM FLOS DELIBATVS DVARVM ARTIVM PVLCHERRIMARVM HVMANAE VITAE VICARIARVM PICTVRAE STATVARIAEQVE SVO PENITVS SAECVLO EXTINGTARVM ALTER INVENTOR FACIEBAT .G.MF. ; vasakul: ALL ILLMO SIG. ET PRON. COLMO. IL SIG. MATHIA DI MERVE SIGNORE . . . Igal osal täht A-L.
Bartsch XV, 25; Nagler V.

Ostetud a. 1803—08.

Sixtuse kabel ehitati a. 1473—81 ja külgseinte freskod on maalitud a. 1481—83 S. Boticelli, D. Ghirlandajo ja Perugino. A. 1536—41 maalis Michelangelo otsaseina «Viimse kohtupäeva». Paavst Paul IV pidas alasti figuuride kujutamist paganlikuks ja tahtis lasta fresko hävitada, kuna Michelangelo keeldus figuuridele rõivaid selga maalimast. Maali päästmiseks nõustus Michelangelo õpilane Daniele da Volterra (1509—66) mõnede figuuride rõivastamisega ja sai sellest nimetuseks «braghettone» (pükstemaalija).

11. Neptunus (P. del Vaga järgi). Vaselõige. Pl. 23,2×15,9. ÜR 85. Plaadil keskel: Perino del Vaga inue.

1. leht 4-lehelisest sarjast Neptunusest ja Thetisest.

Bartsch XV, 30.

Ostetud a. 1803—08.

Neptunus, rooma mütoloogias merejumal, Kronose ja Rhea poeg, Zeusi vend. Tema atribuudiks on kolmeharuline hark.

12. Herakles, Paan ja Bakchos (Fr. Primaticcio järgi). Vaselõige. Pl. 17,8×24. ÜR 1205.

Joonises keskel: .FR. BOL. IN. GMF.

1. leht 4-lehelisest sarjast.

Bartsch XV, 48.

Saadud K. Morgensterni kogust.

Herakles, kreeka muinaskangelane, Zeusi ja Alkmene poeg. Paan, kreeka mütoloogias Hermese poeg, karjade ja karjaste kaitsja, elas mägedes ja metsades. Bakchos, kreeka mütoloogias Zeusi ja Semele poeg, viljakuse ja viinajumal, sümboliks luuderohust pärg ja viinamarjakobar.

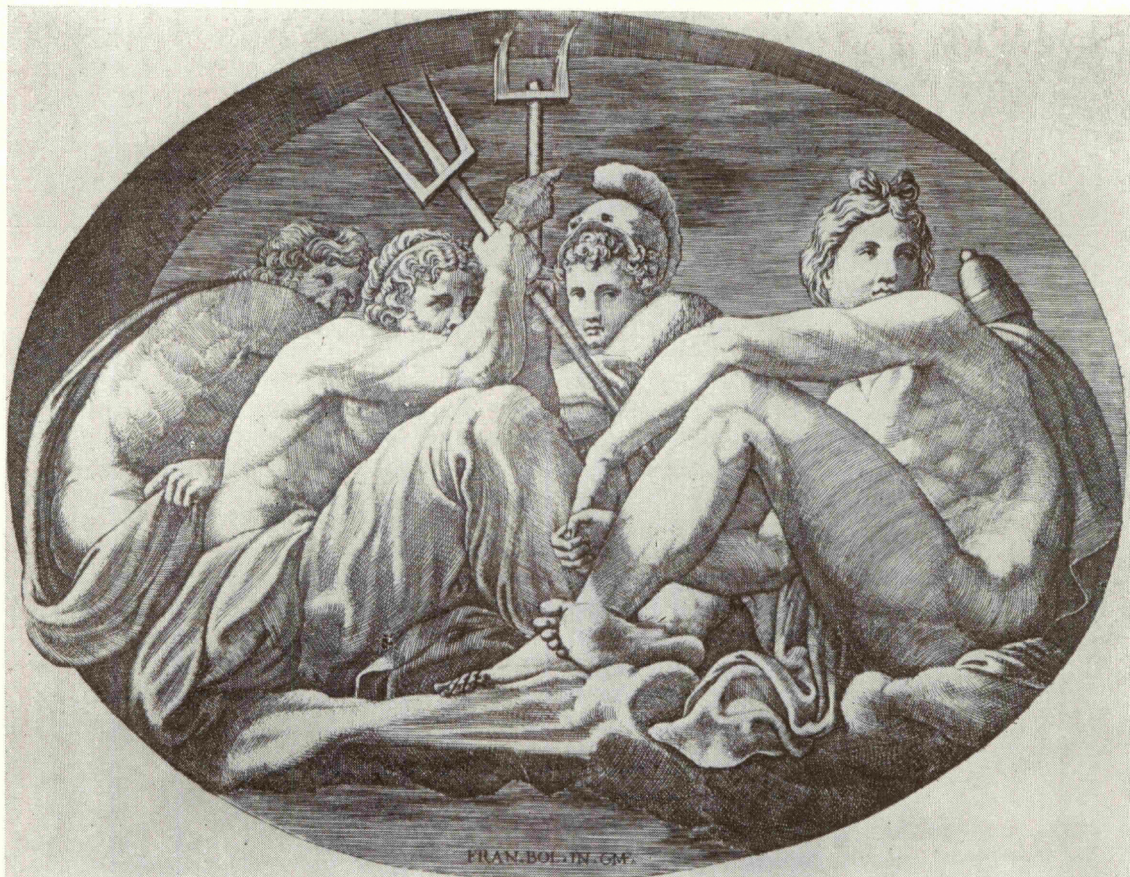
13. Apollon, Neptunus, Pluto ja Athena (Fr. Primaticcio järgi). Vaselõige. Pl. 18×24. ÜR 1204. Repr. lk. 24.

Joonises keskel: FRAN. BOL. IN. GMF.

4. leht 4-lehelisest sarjast.

Bartsch XV, 51.

Saadud K. Morgensterni kogust.

5. G. Ghisi (Fr. Primaticcio järgi). Apollon, Neptunus, Pluto ja Athena. Vaselõige. Nr. 13.

Apollo, kreeka mütoloogias Zeusi ja Leto poeg, päikese-, valguse- ja ennustamisjumal, muusika ja luule kaitsja. **Neptunus** (vt. nr. 11). **Pluto**, rooma mütoloogias allmaailma valitseja (kreeka Hades). **Athena**, ka Pallas Athena, kreeka mütoloogia järgi sündinud Zeusi peast täies relvastuses, farkuse jumalanna, kunsti ja teaduse kaitsja.

14. Kephalos ja Prokris (G. Romano järgi). Vaselõige. L. 39,2×56,4. ÜR 626.

Joonises all keskel: IVLIVS ROMANVS INVENTOR .G. MF.; vasakul: Si stampano da Gio: Iacomo de Rossi in Roma... Philippus Thomasinus excudit Roma; ülal keskel: PROCRIE ERITREI REGIS ATHENIENSIIUM FILIA...

III plaadiseisund. Bartsch XV, 61.

Ostetud a. 1803—08.

Kephalos, kreeka mütoloogias Hermese ja Herse poeg, tema naine oli nümf **Prokris**. Prokris jälitas oma meest jahil, kes, kuulnud põõsais ohkamist, arvas seal olevat metsloomat, viskas oma alati tabava odaga ja surmas naise.

Musi, Agostino dei, nimetatud **Agostino Veneziano** (u. 1490—p. 1536)

Õppis vaselõiget algul Veneetsias, 1516. a. läks Firenzesse ja seal edasi Rooma, kus oli M. Raimondi tähtsamaid õpilasi ja abilisi. 1527. a. põgenes hispaanlaste sissetungi eest Bolognasse, 1531. a. naasis Rooma.

15. Grupp «Ateena koolist» (Raffaeli järgi). 1524. L. 43,5×32,2. ÜR 1600.

Joonises keskel: .M.D.XXIII.A.V.; paremal (sambal): RAPHAEL VRB. INVENTOR.

II plaadiseisund. Bartsch XIV, 492; Passavant VI, 118.

Ostetud a. 1803—08.

Raffaeli tähtsaim ülesanne Roomas oli paavst Julius II tellimisel Vatikani kolme ruumi, nn. stanzade kaunistamine freskodega. Tuntuim neist on Stanza della Segnatura allegooriline filosoofiateemaline fresko «**Ateena kool**» (1509—11).

16. Ronijad [Cascina lahing] (Michelangelo järgi). Vaselõige. 1523. L. 33,5×45. ÜR 229. Repr. lk. 26.

Joonises vasakul (tahvlil): XDXXIII AV; keskel (teisel tahvlil): Michael Angelus bonarota florentinus inuentor.

II plaadiseisund. Bartsch XIV, 423; Passavant VI, 92.

Ostetud a. 1823 Tallinnas D. Avanzolt.

1504. a. sai Michelangelo Firenze linnavalitsuselt tellimuse kaunistada Raekoja (Palazzo Vecchio) uue saali üks sein freskoga. Michelangelo valis teemaks firentselaste ja pisalaste vahel toimunud **Cascina lahingu** (1304). Ta kujutas suplevaid sõdureid, kes, kuulnud vaenlase lähenemist märkivat signaali, ronivad kiirustades välja Arno jõest. Kartoon valmis, kuid fresko jäi teostamata, sest 1505. a. kutsus paavst Julius II Michelangelo Rooma. A. Musi graveeris ühe osa kartoonist.

7. A. dei Musi (Michelangelo järgi). Ronijad (Cascina lahing). Vaselõige. 1523.
Nr. 16.

RAIMONDI, Marcantonio (u. 1480—1527 ja 1534 vahel)

Kuni 1506. aastani õppis graveerimist Fr. Francia juures Bolognas. Oletatavasti viibis 1506. a. Veneetsias, kus tutvus A. Düreri graafikateostega ja kopeeris neid. Pole võimatu, et nägi A. Düreri teoseid Bolognas (mida A. Dürer külastas a. 1506) ja käis Veneetsias 1509. a. 1510. a. siirdus M. Raimondi Firenzesse ja seal edasi Rooma. Kuni 1520. aastani pühendus ta Raffaeli joonistuste graveerimisele, pärast Raffaeli surma töötas G. Romano ja B. Bandinelli teoste järgi, rohkesti ka antiikreljeefidest tehtud joonistuste põhjal. 1527. a. põgenes Roomast hispaanlaste sissetungi eest Bolognasse. 1534. a. on M. Raimondit mainitud kui surnud kunstnikku.

17. Püha õhtusöömaaeg (Raffaeli järgi). Vaselõige. Pl. 29,8×43,7. ÜR 1293. Repr. lk. 28.

Joonises paremal: Tahvel monogrammita; Ant Sal. exc.

II plaadiseisund. Bartsch XIV, 26; Passavant VI, 11; Nagler XII, 91.

Ostetud a. 1803—08.

Teost nimetatakse «Püha õhtusöömaaeg jalgadega» (pezzo dei piedi), sest laudlina ei ulatu pörandani ja lauas istujate jalad on näha. Üks haruldasemaid M. Raimondi gravüüre, graveeritud Raffaeli sulejoonistuse järgi, kuid gravüür on pisut suurem ja mõned joonistuse detailid on ära jäetud.

Püha õhtusöömaaeg toimus Jeesus Kristuse (vt. nr. 1) surmaeelset õhtul koos kaheteistkümne jüngeriga. Kunstis sagedasti kujutatud motiiv, kasutatud tihti loostrite refektöoriumide seinakaunistusena.

18. Püha Laurentiuse martüürium (B. Bandinelli järgi). Vaselõige. L. 43,6×57,5. ÜR 228. Repr. lk. 29.

Joonises vasakul: MAF (monogramm); tahvlil: BACCIVS BRANDIN INVEN.

II plaadiseisund. Bartsch XIV, 104; Passavant VI, 46; Nagler XII, 132.

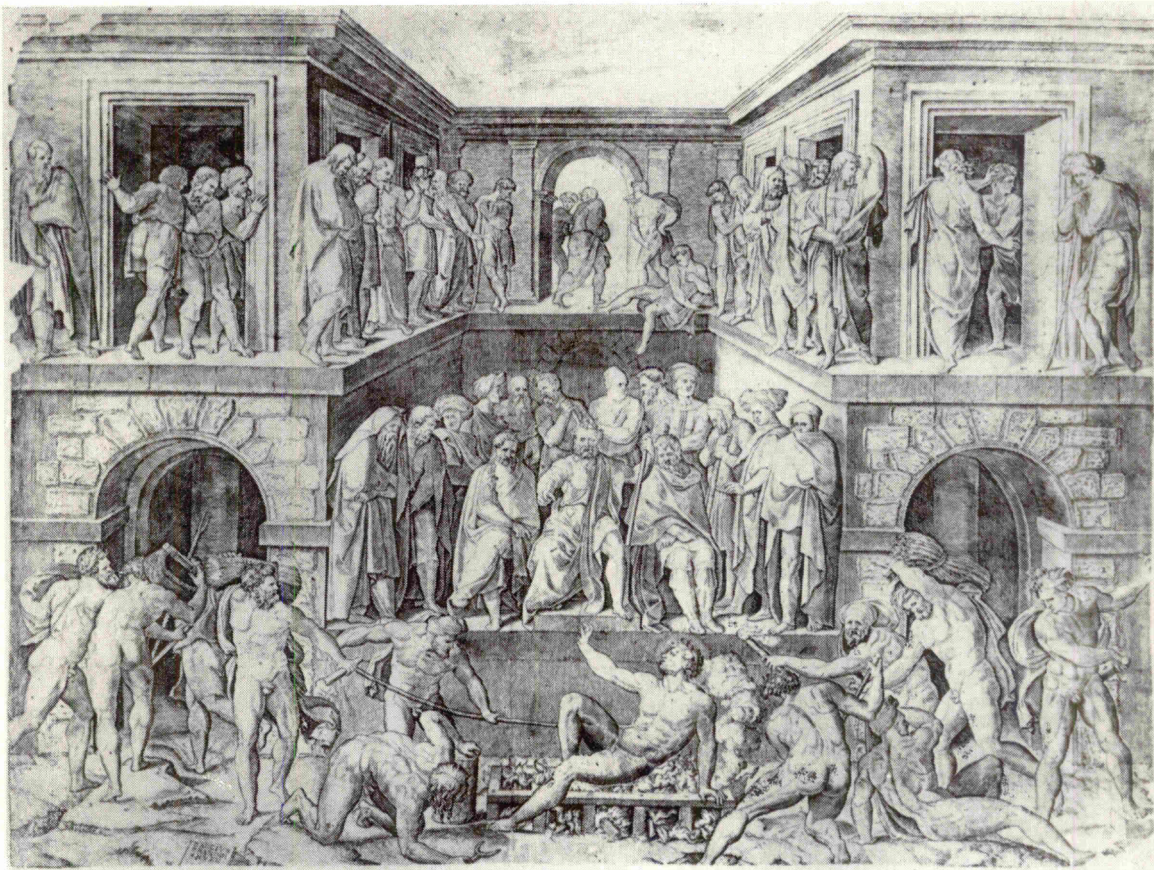
Haruldane leht. Esimeses variandis oli timukal kummaski käes hark. Teises variandis paremas käes olnud hark kustutati (kerge kontuur on siiski näha) ja vasakus käes olnud hargi vart pikendati mõlemasse kätte ulatuvaks.

Pärast Raffaeli surma graveeris M. Raimondi G. Romano poolt P. Aretino sonettidele joonistatud illustratsioonid. Sonetid ja illustratsioonid pahandasid oma jumalavallatu sisuga paavst Clemens VII, kes laskis tiraaži ära korjata ja kunstniku vangi panna. Ippolito de'Medici ja Baccio Bandinelli eestkostmisel vabanes M. Raimondi vanglast. Tänuks löikas ta vaske B. Bandinelli joonistuse «Püha Laurentiuse martüürium». Leht meeldis ka paavstile, kes taas hakkas suhtuma armulikult M. Raimondisse.

Laurentius. Vt. nr. 7.

8. M. Raimondi (Raffaeli järgi). Püha õhtusöömaaeg. Vaselõige. Nr. 17.

9. M. Raimondi (B. Bandinelli järgi). Püha Laurentiuse martüürium. Vaselõige. Nr. 18.

TUNDMATUTE KUNSTNIKE koopiad M. Raimondi teostest

19. Kristuse faganutmine (Raffaeli järgi. Peegelpildis). Vaselõige. J. 21×16,5. ÜR 1292.

Joonises all keskel: Tahvel.

Plaadil: *Vulneratis est propter transgressiones nostras...*

Bartsch XIV, 37, koopia B; *Nagler* XII, 97, koopia B. A. Bartschi poolt kirjeldatud koopias erineb TRÜ TR leht ladinakeelse teksti poolest. Ilmselt hilisem tõmmis, mida retušiti ja täiendati kirjareaga. Ostetud a. 1836 Tartus C. A. Klugelt.

Kristuse faganutmine e. pietà on kunstis sagedasti esinev teema — Maarja kurvastamas poja surnukeha juures, mis lamab tavaliselt ema põlvedel või ees.

20. Madonna hälliga (Raffaeli järgi). L. 22,9×17,2. ÜR 1601. Repr. lk. 31. Joonises paremal: Tahvel.

Bartsch XIV, 63, koopia A; *Nagler* XV, 111, koopia A.

Ostetud a. 1803—08.

Koopia on originaalile väga sarnane, ka kannab see M. Raimondi märki — tahvlikest. Erinevus on paremal asuva veenõu viirutuses. A. Bartschi arvates võiks kopeerijaks olla M. Dente.

Madonna. Vt. nr. 6.

21. Püha Caecilia (Raffaeli järgi. Peegelpildis). Vaselõige. L. 22,9×15,3. ÜR 1380.

Bartsch XIV, 116, koopia A; *Nagler* XV, 137, koopia A.

Ostetud a. 1836 Tartus C. A. Klugelt.

Caecilia (surn. 230), kõrgeist soost rooma neiu, hukkunud varakristliku kiriku märtrina. 15. sajandist alates katoliku kiriku pühak, muusika kaitsja.

22. Traianus Roma ja Victoria vahel (Constantinuse võidukaare reljeefist tehtud J. Ripanda joonistuse järgi). Vaselõige. J. 29,8×43,3. ÜR 1294.

Joonises paremal: MAF (monogramm).

Plaadil vasakul: *Ant. Sal. exc.* (läbi kriipsutatud); paremal: *Nic. Van Aelst for* (läbi kriipsutatud); keskel: *Sistampa in Roma da Gio: Batta: de Rossi...*

Bartsch XIV, 361; *Passavant* VI, 196.

Koopia, märgitud M. Raimondi monogrammiga, on väga lähedane originaalile, erinevus on ainult ülemises vasakus nurgas fooni viirutuses, mis originaalil on kolmekordses, koopial aga kahekordses ristviirutuses.

Traianus Nerva (53—117), Rooma keiser a. 98—117. Tema valitsuse ajal saavutas Rooma riigi maa-ala suurima ulatuse. *Victoria*, rooma mütooloogias võidujumalanna, tiibadega naisfiguur, käes loorberipärg või palmioks. Vastab kreeka mütooloogia Nikele. *Roma*, Rooma riiki personifitseeriv jumalanna. Reljeef oli

10. M. Raimondi koopia (Raffaeli järgi). Madonna hälliga. Vaselõige. Nr. 20.

algself Traianuse ajal ehitatud foorumi võiduvärväl. 315. a. laskis keiser Constantinus püstitada Constantinuse võidukaare, mille skulpturaalsed kaunistused võeti suures osas varasematelt ehitistelt, muuhulgas ka Traianuse võidukaarelt.

SALAMANCA, Antonio (u. 1500—62)

Töötas Roomas alates 1530. a. raamatukaupmehena, kirjastajana ja vasegraveerijana.

23. Amatsoon Thalestris (antiikse reljeefi järgi). Vaselõige. L. 16,7 × 13. ÜR 1351.

Joonises all keskel: .A.S.; joonises (ovaalselt): THALESTRIS AMAZON; all paremal: 13

24. Amatsoon Penthesilea (antiikse reljeefi järgi). Vaselõige. L. 16,2 × 12,8. ÜR 1350.

Joonises all keskel: .A.S.; joonises (ovaalselt): PENTHESILEA AMAZON; all paremal: 14

Lehed kuuluvad 30-lehelisse sarja «Vanaaja sõjakad naised». Nagler XIV, 3; Weigel 7055 F.

Kreeka mütoloogias olid amatsoonid naissõdalased, kes elasid omaette rahvana Väike-Aasias. Amatsoonide üks valitsejannasid oli Penthesilea, kes langes võitluses Achilleusega.

SCULTORI [Sculptor, Sculptor], Adamo, nimetatud **Mantovano** (u. 1530—85)

Õppis graveerimist oma isalt G. B. Scultorigilt ja sai tugevasti mõjustusi G. Ghisilt. Teada on u. 130 itaalia meistrite järgi tehtud gravüüri. Varem ekslikult nimetatud ka Adamo Ghisiks.

25. Puto delfiinil (G. Romano järgi). Vaselõige. Pl. 12 × 16,1. ÜR 1187. Bartsch XV, 23.

Saadud K. Morgensterni kogust.

26.—97. Eftüüdid Sixtuse kabeli laemaali figuuridest (Michelangelo järgi). Kogumik: tiitelleht + 72 gravüüri. Vaselõige. ÜR 5391—5463. Tiitelleht. Vaselõige. L. 25 × 18. ÜR 5391.

Keskel: MICHAEL ANGELVS BONAROTVS PINXIT. ADAM SCVLP-TOR MANTVANVS INCIDIT. Jo. Bapta. de Rubeis. Fs. . . ; vasakul: AS (monogramm); paremal: 1

Kakskümmend meesfiguuri draperiide või vanikutega. Vaselõige. L. 25 × 18. ÜR 5392—5411.

Kõigil lehtedel joonises all vasakul: AS (monogramm); paremal number 2—21.

Kaksteist sibüllide ja prohvetite figuuri. Vaselõige. L. 25×18. ÜR 5412—5423.

Kõigil lehtedel joonises all vasakul: AS (monogramm); paremal number 22—33; keskel iga sibüllil või prohveti nimi.

Nelikümmend meeste, naiste ja laste figuuri. Vaselõige. L. 25×18. ÜR 5424—5463.

Kõigil lehtedel joonises vasakul: AS (monogramm); paremal number 34—73.

Bartsch XV, 27—98; Passavant VI, 27—98.

Ostetud a. 1803—08.

Sixtuse kabeli (vt. nr. 10) lae kaunistuseks maalis Michelangelo fresko (u. 500 m²), mis koosnes üheksast kompositsioonist maailma loomise teemal, lisaks umbes kolmsada mitmesugust figuuri.

98. Kalurid paatidel (G. Romano järgi). Vaselõige. Pl. 20,9×31,5. ÜR 629. Repr. lk. 34.

Joonises vasakul: AS (monogramm).

Bartsch XV, 106.

SCULTORI, Diana, nimetatud **Mantovana** (u. 1535 —p. 1587)

A. Scultori õde, õppis oma isa G. B. Scultori juures ja oli mõjustatud G. Ghisi laadist. Graveerinud u. 60 lehte. Varem ekslikult nimetatud Diana Ghisiks.

99. Kaks naist (G. Romano järgi). Vaselõige. Pl. 13,7×16,4. ÜR 1186. Joonises paremal (tahvilil): DIANA; keskel: Gio: Iacomo de Rossi forms...

Bartsch XV, 43.

TUNDMATU KUNSTNIK

100. Madonna istumas pilvel (F. Barocci peegelpildis koopia). Ofort. Pl. 16,1×10,8. ÜR 1285.

Joonises paremal: F.B.V.F. (vastupidiselt).

Plaadil paremal: Fred Barotius Urb fec.; vasakul: 5 (küljeli).

Originaal Bartsch XVII, 2 (koopiaid pole nimetatud); Meyer III, 2, peegelpildis koopia.

Madonna. Vt. nr. 6.

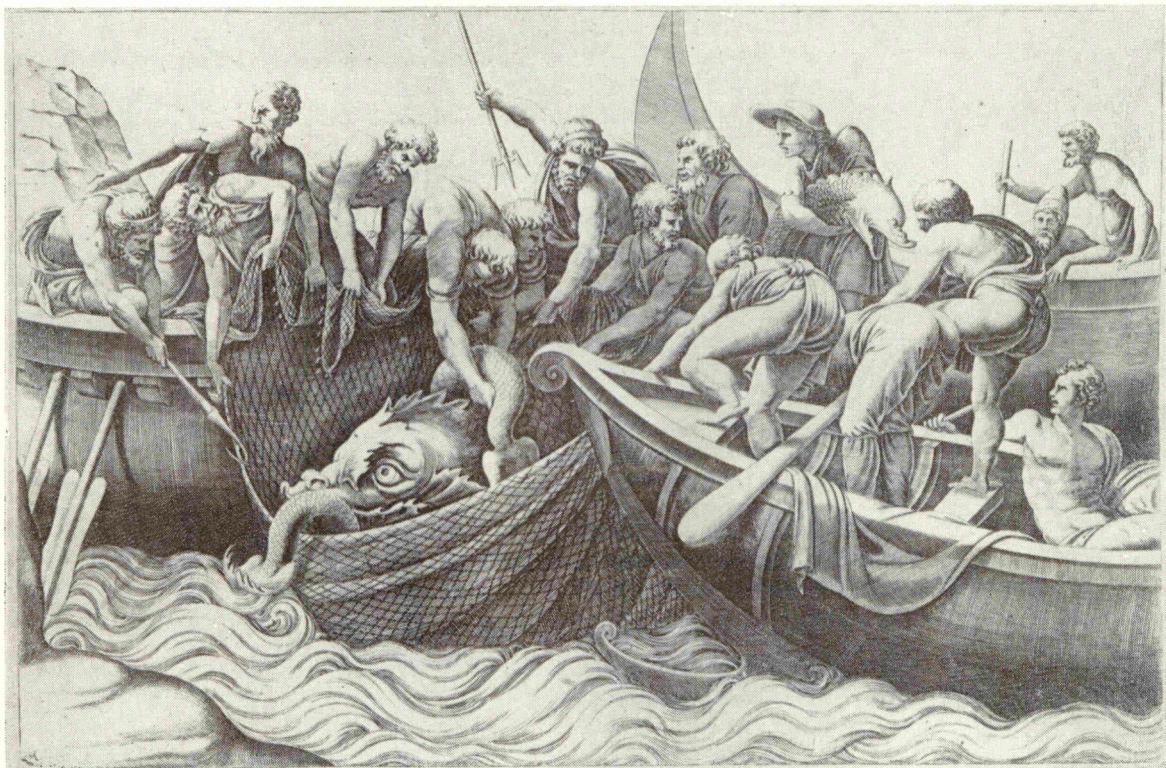
101. Madonna inglitega (L. Carracci peegelpildis koopia). Vaselõige, ofort. J. 15,1×11,4. ÜR 1280.

Joonises vasakul: Lo. Car inven; paremal: S

Originaal Bartsch XVIII, 2 (koopiaid pole nimetatud).

Saadud K. Morgensterni kogust.

Madonna. Vt. nr. 6.

11. A. Scultori (G. Romano järgi). Kalurid paatidel. Vaselõige. Nr. 98.

102. Scipio võit Numiidia kuninga Syphaxi üle (B. Verini koopia).

Vaselöige. J. 19,2×25. ÜR 1287.

Joonises paremal: Täring B tähega.

Plaadil paremal: Raphael Vrbinas inuentor Phls Thomassinus exc.; vasakult paremale: Vittoria hauuta da Scipione contro Siface Re de Numidia...

Bartsch XV, Passavant VI, 73.

Originaal on graveeritud antiiksest reljeefist tehtud joonistuse järgi.

Verini, B. Vt. lk. 35.

Publius Cornelius Scipio Africanus Maior (u. 235—183 e.m.a.) oli a. 205 e.m.a. Rooma konsuliks, võitis a. 202 e.m.a. kartaagolased Zama lahingus ja lõpetas sellega 2. Puunia sõja. Syphax, Numiidia kuningas, võitles koos kartaagolastega roomlaste vastu. A. 203 e.m.a. sattus ta massüülide valitseja Masinissa kätte vanggi, kes roomlaste liitlasena 2. Puunia sõja lõppedes sai endale Syphaxi riigi.

VERINI, Benedetto

Roomas töötas ja M. Raimondi töökojaga oli seotud meister, kes märkis oma lehtedele täringu ja tähed B või BV, mis sageli asetsevad täringul. Tema teoseid esineb dateeritult ajavahemikust 1532—33. Lõplikult pole suudetud lahti mõtestada, kes oli selle märgi faga. P. Kristeller mainib, et uuematel andmetel peetakse selleks Benedetto Verinit.

103. Maarja kroonimine Jeesus Kristuse poolt (Raffaeli järgi). Vaselöige. Pl. 36×25,9. ÜR 1288.

Joonises paremal: Täring B tähega; ROMAE. ANT. LAFRERI; keskel: CORONATIO BEATAE MARIAE VIRGINIS. RA. IN.; vasakult paremale: Romae ex Chalcographia Dominici de Rubeis Haeredis Io. Iacobi de Rubeis...

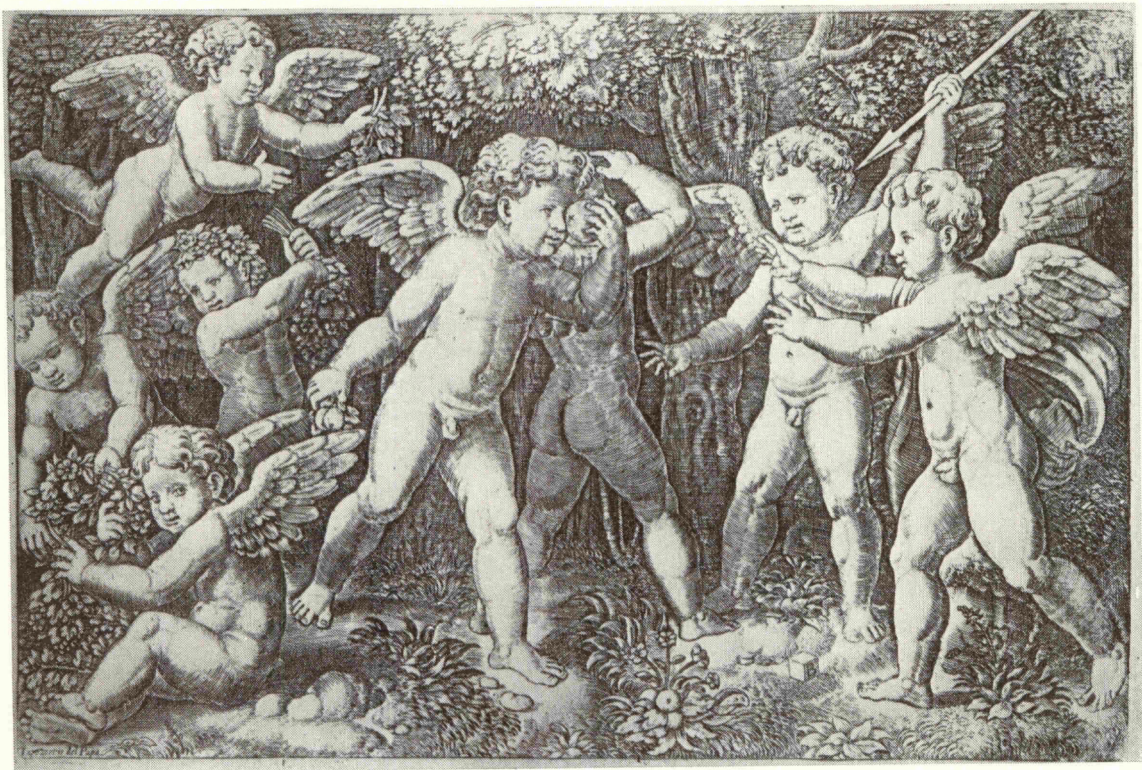
Plaadil: PSF

Bartsch XV, 9; Passavant VI, 9. TRÜ TR tõmmis erineb II plaadiseisundi tõmmistest de Rubeisi (Rossi) aadressi poolest. See näitab, et tõmmis on tehtud 17. sajandil.

Saadud K. Morgensterni kogust.

Leht on graveeritud Raffaeli poolt joonistatud kavandist vaibale, mis telliti Sixtuse kabeli altari kaunistamiseks. Samast kavandist teostas vaselöike ka A. Musi.

Maarja, Maria, Uues Testamendis Jeesus Kristuse ema, puusepp Joosepi naine. 413. a. kuulutati katoliku kiriku poolt jumalaemaks, kelle kultus saavutas suure ulatuse katoliku usu maades. Usulegendi järgi tõusis Maarja pärast surma taevasse, kus teda kroonis Jeesus Kristus.

12. B. Verini (Raffaeli järgi). Putode mäng. Vaselõige. Nr. 104.

104. Putode mäng (Raffaeli järgi). Vaselõige. Pl. 18,6×28,5. ÜR 3160.
Repr. lk. 36.

Joonises paremal: Täring B tähega; vasakul: Tapezzerie del Papa
Hilisem tõmmis. B a r t s c h XV, 30; H e l l e r.

Gravüür on tehtud paavsti ruumide vaiba kavandist.

105.—108. Paavsti ruumide vaipade kavandid (G. da Udine järgi).
Sari neljast lehest.

1) Putof kullakaussidega. Vaselõige. Pl. 20,9×28,7. ÜR 3156.

Joonises paremal: Täring B tähega; ANT LAFRERII. FORMIS; Tapezzerie del Papa; vasakul: RAPHA. VR. IN; keskel: Gio: Iacomo Rossi formis . . . 1655

2) Kolm putof jaanalinnuga. Vaselõige. Pl. 21×28,6. ÜR 3158.

Joonises vasakul: Täring B tähega; RAPHA. VR. IN; Tapezzerie del Papa; paremal: ANT. LAFRERII. FORMIS

3) Kaks putof ahvi narritamas. Vaselõige. Pl. 21×28,5. ÜR 3157.

Joonises paremal: Täring B tähega; ANT LAFRERII. FORMIS.; Gio: Iacomo Rossi formis Romae 1655; keskel: .RAPHA. VR. IN. Tapezzerie del Papa

4) Neli putof. Vaselõige. Pl. 20,9×28,6. ÜR 3159.

Joonises vasakul: Täring B tähega; RAPHA. VR. IN; paremal: ANT LAFRERII. FORMIS.; keskel: Tapezzerie del Papa Hilisemad, 1655. a. tõmmised.

B a r t s c h XV, 32—35; P a s s a v a n t VI, 32—35; H e l l e r.

VICO, Enea (1523—67)

Õppis kirjastaja T. Barlacchi juures Roomas, hiljem täitis tema tellimusi. Töötas lühikest aega Firenzes, alates 1563. a. Ferraras.

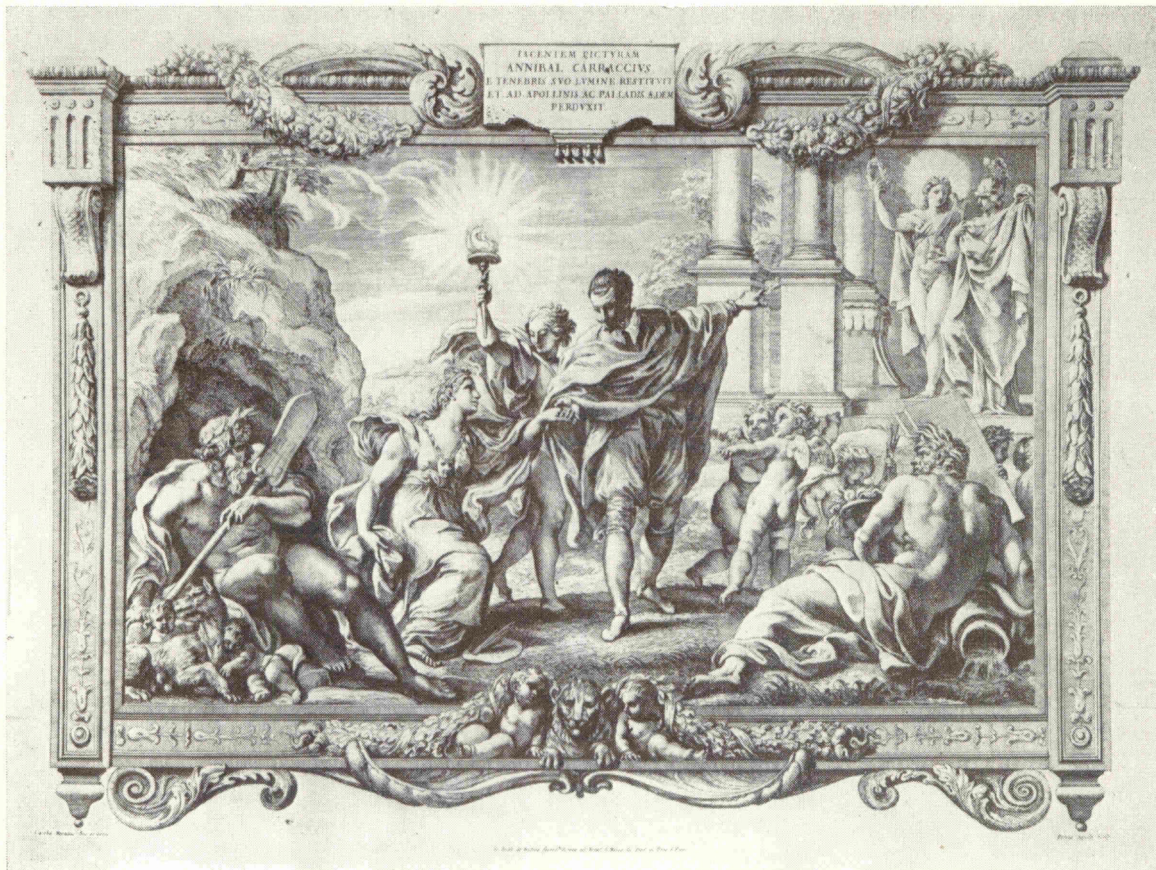
109. Lucretia (peegelpildis koopia M. Raimondi gravüürist Raffaeli joonistuse järgi). Vaselõige. 1541. Pl. 20,4×13,1. ÜR 236.

Joonises paremal (tahvlil): E.V.S.; vasakul: TOMASIVS BARL EXCVDEBAT 1541.

B a r t s c h XV, 16; H u b e r - R o s t III, 22.

R a i m o n d i, M. Vt. lk. 27.

Lucretia, vooreslik rooma naine, Tarquinius Collatinuse abikaasa, kes olevat enda tapnud pärast seda, kui kuninga poeg Sextus Tarquinius oli röövinud tema au.

13. P. Aquila (C. Maratti järgi). Annibale Carracci juhleb Maalikunsti Apolloni ja Athena templisse. Ofort, vaselõige. Nr. 113.

17. sajand

AQUILA, Pietro (surn. 1692)

Teadmata, kelle juures õppis, tegutses 17. sajandi II poolel Roomas maali ja ofortistina. Reprodutseeris Raffaeli, Annibale Carracci, P. da Cortona jt. maale ja teostas 11 lehte oma joonistuste järgi.

110. Bakchose triumf (P. da Cortona järgi). Vaselõige. J. 42,1×60,2. ÜR 1556.

Plaadil vasakul: Petrus Beretinus Cortonensis pinxit... Pet Aqa. del. et f.; paremal: Io. Iacobi de Rubeis formis...; keskel: Illustrissimo Dno D. Carolo Casimiro Vintimiglia...

Huber-Rost IV, 5; Meyer II, 33.

Ostetud a. 1803—08.

Bakchos. Vt. nr. 12.

111. Constantinuse lahing Maxentiusega (G. Romano maali järgi Raffaeli kavandist). Ofort, vaselõige. 4 plaati. 1683. J. 65,2×168,4. ÜR 1623.

Plaadil vasakul: Raffaello Santio d'Urbino Inuent. Dipinta da Giulio Pippi Romano nel Palazzo Vaticano. Desegnata et intagliata da Pietro Aquila Palermitano.; paremal: Data in luce da Gio: Giocomo de Rossi... 1683.; keskel: ALLA MAESTA DELLA REGINA CHRISTINA... II plaadiseisund. Meyer II, 39; Weigel 13214; Thieme-Becker II.

Ostetud a. 1804. C. C. H. Rost & Co-It Leipzigis.

Flavius Valerius Constantinus, ka Constantinus Suur (u. 280—337), Rooma keiser (306—337). Võitles Gallias germaanlaste vastu ja otsustas oma võimu laiendamiseks vallutada Itaalia, kus oli võimul Marcus Aurelius Maxentius (u. 280—312). Rooma lähedal Ponte Molle juures purustas Constantinus Maxentiuse väed (312), Maxentius ise langes lahingus. Raffael kasutas võitlustseeni Vatikani Constantinuse saali ühe seina kaunistamiseks. Maali teostas Raffaeli kavandi põhjal G. Romano.

112.—135. Farnese palee maalid (A. Carracci järgi). Kogumik: 2 esilehte, pühendusleht + 21 tahvlit. Ofort, vaselõige. 1674. ÜR 1824—1847.

Annibale Carracci portree (C. Maratti järgi). 1. esileht. Ofort, vaselõige. 1674. Pl. 41,1×40,9. ÜR 1824.

Plaadil vasakul: Petrus Aquila sculp.; keskel: Carolus Marattus Inu. et delin.; paremal; Io. Iacob. de Rubeis formis...

Joonises (pjedestaalil): D.O.M. ANNIBAL. CARRACCIVS. BONONIENSIS... AN. MDCLXXVIII

Annibale Carracci juhib Maalikunsti Apolloni ja Athena templisse (C. Maratti järgi). 2. esileht. Ofort, vaselõige. Pl. 45×63,7. ÜR 1826. Repr. lk. 38.

Plaadil paremal: Petrus Aquila sculp.; vasakul: Carolus Marattus Inu. et delin.; paremal: Io. Iacob. de Rubeis formis . . .

Joonises ülal keskel (tahvlil): IACENTEM PICTVRAM ANNIBAL CAR-RACCIVS . . .

Pühendusleht. Ofort, vaselõige. Pl. 42,3×55,8. ÜR 1825.

Joonises vasakul: Petrus Aquila Inu. et sculp.; keskel: Io. Iacob de Rubeis formis . . .; keskel (kaljul): PRAESTANTISSIMO PRAEULI FRAN-CISCO MARIAE PHOEBEO . . .

Farnese palee peosaali lae- ja seinakaunistused mütoologia süžeel (A. Carracci järgi). Tahvlid nr. 1—21. Ofort, vaselõige. Pl. 27,7—44,8××42,1—69,8. ÜR 1827—1847.

Kõigil lehtedel plaadil paremal: Petrus Aquila delin. et sculp.; numb-rid 1—21; Io. Iacob de Rubeis formis . . . Lehtedel 1—13 plaadil kes-kel ladinakeelsed kommentaarid.

I väljaanne. Huber-Rost IV, 16; Meyer II, 42; Thieme-Becker II.

Väljaandele kirjutas ladinakeelsed värsivormis kommentaarid kuulus kunstiaja-loomane ja arheoloog G. P. Bellori (u. 1615—96). 1824. a. olevat paavst Leo XII lasknud kogumiku plaadid paganliku sisu pärast hävitada.

Maratti, C. Vt. lk. 52.

A. Carracci (vt. lk. 17) maalis a. 1600—09 kardinal O. Farnese tellimusel tema palee suure saali. Farnese palee Roomas ehitati a. 1513—89, seda alustas A. da Sangallo noorem (1483—1546), lõpetas Michelangelo.

BADALOCCHIO, Sisto (1581—1647)

Õppis Annibale Carracci juures Bolognas, 1606. a. tuli Rooma abistama oma õpe-tajat Farnese palee freskode maalimisel. Pärast A. Carracci surma 1609. a. siir-dus tagasi Bolognasse. Töötas ka Parmas. Tuntud rohkem ofortistina kui maalijana.

136.—158. Vana Testamendi lood (koos G. Lanfaracoga Raffaeli Vatikani lodžade maalide järgi). Kogumik: tiifelleht, 3 lehte pühen-duse teksti + 50 pilditahvlit. Ofort. 1607. ÜR 5464—5514.

Tiifelleht. Ofort. Pl. 13,2×17,8. ÜR 5464.

Joonises ülal: HISTORIA DEL TESTAMENTO VECCHIO DIPINTA IN ROMA NEL VATICANO DA RAFFAELLE DI VRBINO et intagliata in rame da Sisto Badalocchi et Giouanni Lanfranchi Parmigian AL SIG. ANNIBALE CARRACCI; all: In Roma appresso à Giouanni Orlandi Con licenza de Superiori 1607 1; Excudit Michael Colyn Amstelodami Ano. 1614

S. Badalocchio ja tema kaasõpilane Giovanni Lanfranco (vt. lk. 50) joonis-tasid Vatikani lodžade nn. Raffaeli piibli ja 1607. a. teostasid joonistuste järgi ofordid. S. Badalocchio söövitas 22 pilti ja tiifellehe (oma kavandi järgi). Lehte-del 2—4 on 1. jaanuaril 1607. a. kirjutatud pühendus A. Carraccile.

- 1) Jumal teeb vahe valguse ja pimeduse vahel.** Ofort. Pl. 13,3×17,8. ÜR 5465. Repr. lk. 42.
Joonises paremal: Si. Ba («Ba» vastupidiselt); 5
- 2) Jumal loob laotuse ja maa.** Ofort. Pl. 13×17,8. ÜR 5466.
Joonises paremal: 6
- 3) Veeuputus.** Ofort. Pl. 13,2×17,8. ÜR 5474.
Joonises vasakul: Sis. Ba; paremal: 14
- 4) Noa tuleb laevast välja.** Ofort. Pl. 13,3×17,9. ÜR 5475.
Joonises vasakul: Sisto Badalo. F.; paremal: 15
- 5) Melkisedek annab Aabrahamile leiba ja viina.** Ofort. Pl. 13,2×17,9. ÜR 5477.
Joonises vasakul: Sisto Bad F.; paremal: 17
- 6) Abimelek näeb Iisakut Rebekat kallistamas.** Ofort. Pl. 13,3×17,9. ÜR 5482.
Joonises paremal: 22
- 7) Iisak õnnistab häda sunnil Eesavit.** Ofort. Pl. 13,2×18. ÜR 5483.
Joonises vasakul: Sisto. B. Fe.; paremal: 23
- 8) Jaakob näeb Raahelit kaevul.** Ofort. Pl. 13,3×18. ÜR 5485.
Joonises vasakul: Sisto. Ba.F.; paremal: 25
- 9) Jaakob süüdistab Laabanit, et ta andis Raaheli asemel Lea.** Ofort. Pl. 13,3×17,9. ÜR 5486.
Joonises paremal: 26
- 10) Vennad müüvad Joosepi ismaelidele.** Ofort. Pl. 13,3×18. ÜR 5489.
Joonises paremal: Sisto. B. 29
- 11) Joosep seletab vaarao unenäod.** Ofort. Pl. 13,3×17,8. ÜR 5491.
Joonises vasakul: Sisto Bad.F.; paremal: 31
- 12) Vaarao tütar leiab Niilusest Moosese.** Ofort. Pl. 13,2×17,9. ÜR 5492.
Joonises paremal: Sisto Bad F 32
- 13) Iisraeli rahvas läheb läbi Punase mere.** Ofort. Pl. 13,3×17,9. ÜR 5494.
Joonises paremal: Sisto B.F. 34
- 14) Mooses näitab rahvale käsulaudu.** Ofort. Pl. 13,2×17,9. ÜR 5495.
Joonises vasakul: Sisto.B.F.; paremal: 35
- 15) Mooses lööb kaljust vett.** Ofort. Pl. 13,2×17,9. ÜR 5499.
Joonises vasakul: Sisto Bad F; paremal: 39
- 16) Iisraeli rahvas läheb läbi Jordani jõe.** Ofort. Pl. 13,3×17,9. ÜR 5500.
Joonises vasakul: Sisto Bad.F.; paremal: 40
- 17) Taavet tapab Koljati.** Ofort. Pl. 13,4×18. ÜR 5504.
Joonises vasakul: Sisto. B.F.; paremal: 44
- 18) Taavet näeb oma paleest end pesevat Patsebat.** Ofort. Pl. 13,2×17,9. ÜR 5505.

14. S. Badalocchio (Raffaeli järgi). Jumal teeb vahe valguse ja pimeduse vahele.
Ofort. 1607. Nr. 137.

Joonises paremal: Sisto B 45

19) Saalomoni võidmine Iisraeli rahva kuningaks. Ofort. Pl. 13,3×17,8. ÜR 5508.

Joonises paremal: Sisto B.F 47

20) Saalomon alustab Jeruusalemma templi ehitamist. Ofort. Pl. 13,1×17,9. ÜR 5510.

Joonises vasakul: Sisto B. F; paremal: 49

21) Seeba kuninganna tuleb Saalomoni külastama ja toob kingitusi. Ofort. Pl. 13,3×17,9. ÜR 5509.

Joonises paremal: Sisto Ba. F. 50

22) Jeesus Kristus pühitseb koos jüngritega paasapäiha. Ofort. Pl. 13,3×17,8. ÜR 5514.

Joonises vasakul: Sisto Bado. F.; paremal: 54

IV väljaanne. Bartsch XVIII, 1—23; Meyer II, 1—23; Weigel 3510.

Vatikani lodžad moodustasid galerii Vatikani palee teisel korrusel ja avanesid D. Bramante (1444—1514) loodud San Damaso õuele (1505—14). 1519. a. lõpetati lodžade kaunistamine. Seintele maaliti nn. groteskid, mitmesugused ornamentaalsed motiivid antiikaja maa-alustest matusekambritest, grottidest. Völvidel oli 48 episoodi Vanast ja 4 episoodi Uuest Testamendist, mis moodustasid nn. Raffaeli piibli. Raffael tegi lodžade maalide visandid, mille järgi tema õpilased G. Romano, Fr. Penni, P. del Vaga jt. valmistasid kartooneid ja teostasid maalingud.

BARTOLI, Pietro Santo (1635—1700)

Asus noorelt Rooma, kus õppis maalimist P. Lemaire's'i ja N. Poussini juhtimisel. Hiljem pühendus graafikale ja reprodutseeris antiikmälestisi (886 lehte) ning Raffaeli, C. Maratti, A. Carracci jt. teoseid. Tegutses ka paavsti ja kuninganna Kristiina antikvaarina.

159. Kuningad Jeesus-last kummardamas (Raffaeli joonistuse põhjal tema õpilaste poolt teostatud vaibakavandi järgi). Vaselõige, ofort. 3 plaati. Pl. 50×93,1. ÜR 1625.

Plaadil paremal: Petrus Sancti Bartolus delin. et sculp.; keskel: Romae ex officina Domci. de Rubeis haeredis lo. Iacobi...; Illmo, et Reumo Domino Thomae Ruffo,...

Üks peatöid. Meyer III, 976; Huber-Rost IV, C. 1; Weigel 10597 ja 13207.

Kuningate kummardamine. Vt. nr. 4.

160. Hylase röövimine nümfide poolt (G. Romano järgi). Vaselõige, ofort. L. 27,2×54,1. ÜR 44.

Servad lõigatud, aluspaberil findiga paremal: Petrus Sanctus Bartolus Sculp.; vasakul: Julius Romanus Invent.; keskel: lo: Iacobi de Rubeis Formis...; Hylas a Nymphis raptus...

Huber-Rost IV, C. 3; Meyer III, 1015.

Ostetud a. 1803—08.

Hylas, kreeka mütoloogias Heraklese relvakandja, kelle veenümfid tõmbasid allikasse.

161. Scipio mõõdukus (G. Romano järgi). Ofort, vaselõige. Pl. 21,4×36,7. ÜR 78.

Plaadil paremal: Petrus Sanctus Bartholus Sculp.; vasakul: Iulius Romanus inu.; Dominicus de Rossi Heres Io: Iacobi formis...; P. SCIPIO Romani exercitus IMPERATOR expugnata nova Cathagine...
Huber-Rost IV, C. 5; Meyer III, 1017.

Scipio. Vt. nr. 102.

162. Sophonisbe Masinissa ees (G. Romano järgi). Ofort, vaselõige. Pl. 21,5×36,7. ÜR 77. Repr. lk. 45.

Plaadil paremal: Petrus Sanctus Bartholus Sculp.; vasakul: Iulius Romanus inu.; keskel: Dominicus de Rossi Heres Io: Iacobi formis...; MASINISSA in potestatem Populi Romani redacto Syphacis Regno...
Huber-Rost IV, C.4; Meyer III, 1019.

Sophonisbe oli Karthaago väepealiku Hasdrubali tütar, roomlaste poole üle läinud Masinissa kihlatu. Isa nõudel abiellus Sophonisbe Syphaxiga (vt. nr. 102). Kui viimane a. 203 e.m.a. vangistati Masinissa poolt, võttis see kohe Sophonisbe endale naiseks. Et Scipio ei tunnistanud seda abielu, sundis Masinissa Sophonisbet mürki võtma.

163.—205. Vatikani lodžade reljeefid (Raffaeli kavandite põhjal G. da Udine poolt tehtud reljeefide järgi). Kogumik: tiitelleht + 42 gravüüri. Ofort, vaselõige. ÜR 6712—6754.

Tiitelleht. Ofort, vaselõige. Pl. 14,6×21,8.

Plaadil vasakul: 1 Petrus Sanctus Bartolus delin. incid.; paremal: Humillimus Seruus et Cliens Io. Iacobus de Rubeis; keskel: Parerga, atque ornamenta, ex Raphaelis Sanctij prototypis, à Ioanne Nannio Vtinski, in Vaticani Palatij Xystis...

Antiikmütoloogilise süžee reljeefid. Ofort, vaselõige. Pl. 12,5—17,9×12,4—18,2.

Kõigil lehtedel plaadil vasakul numbrid 2—43. Paaris numbritega lehtedel vasakul: P.S.B. del. inc.; keskel: R.V. Inu. in Vaticani Palatij Xystis; paremal: Typis Io. Iacob. de Rubeis... Paaritute numbritega lehtedel plaadil keskel: R.V. Inu. in Vat.

Meyer IV, 1070—1112; Weigel 3441 ja 13198; Nagler I.

Vatikani lodžade (vt. nr. 136—158) kaunistamise ajal kaevati Roomas rohkesti välja antiikreljeefe. Neist vaimustus Raffael, ja kui tema õpilane G. da Udine koostas segu, millest reljeefe voolida, joonistas meister rea kavandeid. Nende põhjal tegi G. da Udine reljeefid, mida rakendati lodžade dekooris. Kuna Vatikani lodžad on ajajooksul tublisti kannatanud ja neid on korduvalt restaureeritud, siis on P. S. Bartoli gravüürid väga väärtuslikud reljeefide esialgse kuju tundmaõppimiseks.

MASINISSA in potestatem Populi Romani redacto Syphacis Regno, captivæ Urbe Cethæ, Sophonisbe Regiæ Uxoris illecebris captivæ, decusque Imperatorum, quod armorum gloria sibi adseverat, vesano amore perditus detirpavit.
Dominicus de Rebus Siculis Accuratus Romæ ad Temp. P. M. de Pace cum pri. Sen. Post. *Petrus Sanctus Bartholæus Scult.*

15. P. S. Bartoli (G. Romano järgi). Sophonisbe Masinissa ees. Ofort, vaselõige.
 Nr. 162.

16. S. Cantarini. Puhkus põgenemisel Egiptusesse. Ofort. Nr. 207.

206. Egiptlaste ehk aafriklaste ümberasumine. Merelähing Ostias Tiberi ääres (P. Caldara järgi). Vaselöige, ofort. 8 plaati. L. 20×368. ÜR 6685.

1. plaadil paremal: Petrus Sancti Bartoli del. et inc.; ... Io. Iacob. Rubeis 1; vasakul: Polydorus Carauagien. inuen.; keskel: CLARISSIMO ET ERVDITISSIMO VIRO IO. PETRO BELLORIO. 2.—8. plaadil autori, graveerija ja kirjastaja nimi ning järjekorra numbrid 2—8. 3. plaadil: AEGYPTIORVM SIVE AFRORVM PEREGRINATIO. 8. plaadil: NAVALLIS PVGNA AD TIBERIS OSTIA

Meyer III, 1113—1120; Weigel 13138.

16. sajandi algul maalisid P. Caldara ja Maturino da Firenze Rooma losside ja villade fassaadidele monokroomseid madalreljeefe meenutavaid friisilaadseid kaunistusi. Enamikus on need hävinud ja neid on võimalik ainult vanade graveeride kaudu tundma õppida.

CANTARINI da Pesaro, Simone (1612—48)

Õppis G. G. Pandolfi ja C. Ridolfi juures Pesaros, hiljem G. Reni ateljees Bolognas. Käis Roomas tutvumas antiikkunsti ja Raffaeli teostega. Töötas maalijana Bolognas, Mantovas ja Veronas. Teostas 37 oforti.

207. Puhkus põgenemisel Egiptusesse. Ofort. Pl. 21,8×16,5. ÜR 1381. Repr. lk. 46.

Bartsch XIX, 5.

Saadud K. Morgensterni kogust.

Uus Testamendi järgi Juudamaa valitseja Herodes, saanud Hommikumaa tarkadelt teada Jeesus Kristuse (vt. nr. 1) sünnist, kes vana ettekuulutuse põhjal pidi saama valitsejaks, andis käsu tappa Petlemmas kõik kuni kahe aastased poeglapseed. Joosepile ilmus unes ingel ja käskis tal koos naise ja lapsega lahkuda öösel linnast ning põgeneda Egiptusesse.

CASTIGLIONE, Giovanni Benedetto, nimetatud Grechetto (1616—70)

Õppis Genovas G. B. Poggi ja G. A. de Ferrari juures, sai mõjustusi flaami ja hollandi graafikast. Töötas mõnda aega Roomas, elu lõpul oli Mantova hertsogi teenistuses. Teostanud u. 70 oforti.

208. Diogenes otsib inimest. Ofort. Pl. 21,9×30,7. ÜR 47. Repr. lk. 48. Joonises vasakul: G. Benedo. Castglionis in P.; paremal: Si stampano in Roma per Gio Domenico Rossi ...; keskel: Sig. Nicolo Simonelli ... II plaadiseisund. Bartsch XXI, 21; Huber-Rost IV, 47; Nagler II.

Ostetud a. 1822 Leipzgis Specteri oksjonilt.

Diogenes Sinopest (u. 404—323 e.m.a.), kreeka filosoof küünikute koolkonnast, hülgas tsivilisatsiooni hüved ja nõudis inimeste tagasipöördumist loodusliku eluviisi juurde.

17. G. B. Castiglione. Diogenes otsib inimest. Ofort. Nr. 208.

CESIO, Carlo (1626—86)

Tuli noorukina Rooma ja õppis P. da Cortona juures. Töötas põhiliselt fresko-maalijana. Teostas vaselõikes sarju Rooma paleede kaunistustest.

209.—249. Farnese palee maalid (A. Carracci järgi). Kogumik: tiitel-leht, pühendus, 54 lk. teksti + 40 gravüüri. II väljaanne. Ofort, vaselõige. 1753. ÜR 6797—6898.

1) Tiitelleht. Ofort, vaselõige. L. 40,8×25,5.

Üle lehe: AEDIUM FARNESIARUM TABULAE AB ANNIBALE CARACCIO depictae A CAROLO CAESIO aeri insculptae atque A LUCIO PHILARCHAEO explicationibus illustratae. ROMAE, MDCCLIII.

2.—41. Farnese palee maalid (A. Carracci järgi). Ofort, vaselõige. L. 40,7×28,5.

Enamikel lehtedel joonises keskel: C. Cesium del. et sculp.; vasakul: Ann. Caracci Inu.; paremal: A. Westerhout formis...; ülal järjekorra numbrid I—XXXIII. Süžee antiikmütoloogiast.

II väljaanne. Bartsch XXI, 21—64; Huber-Rost IV, 6; Nagler II.

Esimene väljaanne ilmus 1657. a. nimetuse all «Galeria nel palazzo Farnese in Roma» ja sisaldas peale pilditahvlite andmeid Farnese paleest. 1753. a. väljaande pilditahvlitele eelneb maalide sisu kommenteeriv tekst, mida kaunistavad teiste kunstnike poolt loodud illustratsioonid ja initsiaalid.

Carracci, A. Vt. lk. 17.

Westerhout, Arnold van (1651—1723), flaami päritoluga graafik, töötas pikka aega Roomas.

250. Herakles ja Iole (A. Carracci järgi). Ofort, vaselõige. Pl. 23,1×22,1. ÜR 189.

Joonises paremal: C. Cesium del. et sculp.; vasakul: Ann. Carac. Inu.; paremal ülal: Tab. V.

5. leht sarjast «Aedium Farnesiarum fabulae».

Bartsch XXI, 25; Huber-Rost IV, 6.

Carracci, A. Vt. lk. 17.

Iole, kreeka mütoloogias kuningas Eurytose tütar, keda kangelane Herakles kosis tulemusteta (vt. nr. 12).

FALDA, Giovanni Battista (1640/48—1678)

Eluloolised andmed puudulikud. Töötas ofortistina Roomas.

251.—271. Rooma aiad. Kogumik: tiitelleht, pühendus + 19 gravüüri. Ofort. ÜR 6755—6774.

1) Tiitelleht. (Pole G. B. Faldalt). Ofort. Pl. 29,2×37,1.

Üle lehe: LI GIARDINI DI ROMA... DESEGNATE ED INTAGLIATE DA GIO BATTISTA FALDA. Nuouamente dati alle stampe con direzione, e cura di Gio: Giacomo de Rossi...; all paremal: 1.

2) Pühendus (A. van Westerhout G. B. Manelli järgi). Ofort. Pl. 32,2×44,2.

Joonises vasakul: GLI ESPERIDI ROMANI Si stampano da Gio. Giacomo de Rossi; paremal: Gio. Battista Manelli Inu. del. Arnolde van Westerhout Sc 2

3—23.) Rooma aegade vaated ja plaanid. Ofort. L. 35×46,5 .

Lehtedel nr. 3—13, 17 ja 18: Gio Battista Falda del. et inc.; nr. 14 ilma graveerija nimeta; nr. 15, 16 ja 19—21: Simon Felice del. et inc. Kõigil lehtedel: G. lac. Rossi le stampa... ja nr. 3—21.

Bartsch XXI, 52—70; Thieme-Becker XI.

Ostetud 1803.—08. a.

Westerhout, A. van. Vt. nr. 209—249.

Manelli, Giovanni Battista (sünd. u. 1670), maalija Roomas.

Simon, Felice, G. B. Falda abiline, teinud ka iseseisvalt Rooma vaateid.

LANFRANCO, Giovanni (1582—1647)

Õppis algul Agostino, hiljem Annibale Carracci juures ja asus u. 1600. a. Rooma, et abistada viimast Farnese palee freskode maalimisel. Töötas maalijana Roomas, lühemat aega Parmas, Piacenzas ja Napolis. 1607. a. andis koos S. Badalocchioga (vt. lk. 40) välja ofordiseeria nn. Raffaeli piiblist, mille jaoks teostas 28 lehte.

272.—299. Vana Testamendi lood. Vt. lk. 40.

1) Jumal loob päikese ja kuu. Ofort. Pl. 13,3×17,8. ÜR 5467.

Joonises vasakul: ... Lanfranchi; paremal: 7

2) Loomade loomine. Ofort. Pl. 13,2×17,9. ÜR 5468.

Joonises paremal: Giou. 8

3) Eeva annab oma mehele keelatud puu vilja. Ofort. Pl. 13,4×17,9. ÜR 5469.

Joonises paremal: 9

4) Aadama ja Eeva väljaajamine paradiisist. Ofort. Pl. 13,4×18. ÜR 5470.

Joonises vasakul: Giou la; paremal: 10

5) Aadam ja Eeva töötamas. Ofort. Pl. 13,3×17,9. ÜR 5471.

Joonises vasakul: Giouanni laf.; paremal: 11

6) Jumal annab Eeva Aadamale naiseks. Ofort. Pl. 13,2×17,9. ÜR 5472.

Joonises paremal: 12

7) Noa alustab laeva ehitamist. Ofort. Pl. 13,3×17,8. ÜR 5473.

Joonises vasakul: Gio. L.; paremal: 13

8) Noa toob Issandale põletamisohvrit. Ofort. Pl. 13,2×17,9. ÜR 5476.

Joonises vasakul: Gio.La.; paremal: 16

- 9) Aabraham kummardab kolme ingli ees.** Ofort. Pl. 13,3×17,8. ÜR 5478.
Joonises paremal: Giouanni Lafranco F 18
- 10) Lott põgeneb Soodoma linnast.** Ofort. Pl. 13,2×18. ÜR 5479.
Joonises vasakul: Gio.L.; paremal: 19
- 11) Jumal ilmub lisakule ja käsib tal minna Egiptusesse.** Ofort. Pl. 3,4×
×17,9. ÜR 5480.
Joonises keskel: Giouanni L.F.; paremal: 20
- 12) Jaakob petab lisakult välja õnnistuse.** Ofort. Pl. 13,3×17,9. ÜR 5481.
Joonises vasakul: Giouanni Lanfrancho F.; paremal: 21
- 13) Jaakob näeb unes taevaredelit.** Ofort. Pl. 13,4×17,9. ÜR 5484.
Joonises vasakul: Gio Lafo.; paremal: 24
- 14) Jaakob tuleb tagasi lisaku juurde.** Ofort. Pl. 13,3×18. ÜR 5487.
Joonises vasakul: Giou.L.F.; paremal: 27
- 15) Joosep jutustab vendadele oma unenägudest.** Ofort. Pl. 13,2×
×17,9. ÜR 5488.
Joonises paremal: Giou. LF 28
- 16) Joosep ja Potivari naine.** Ofort. Pl. 13,4×17,8. ÜR 5490.
Joonises vasakul: Giouanni L.F.; paremal: 30
- 17) Jumal ilmub Moosesele põleva põõsana.** Ofort. Pl. 13,4×18. ÜR 5493.
Joonises keskel: Giouanni. L.F.; paremal: 33
- 18) Mooses võtab käsulauad vastu Sinai mäel.** Ofort. Pl. 13,3×17,9. ÜR 5496.
Joonises paremal: Giouanni LF 36
- 19. Iisraeli rahvas kummardab kuldvasikat.** Ofort. Pl. 13×18. ÜR 5497.
Joonises keskel: Giouanni Lo.F.; paremal: 37
- 20) Jumal räägib pilveks moondunult Moosesega.** Ofort. Pl. 13,2×
×17,9. ÜR 5498.
Joonises vasakul: Giouanni Lafraco F.; paremal: 38
- 21) Jeeriku linna vallutamine.** Ofort. Pl. 13,3×18. ÜR 5501.
Joonises paremal: Gioua L 41
- 22) Joosua paneb päikese ja kuu seisma.** Ofort. Pl. 13,2×17,9. ÜR 5502.
Joonises paremal: Giouanni L. 42
- 23) Saamuel võib Taaveti kuningaks.** Ofort. Pl. 13,3×17,9. ÜR 5503.
Joonises paremal: Giouanni L.F. 43
- 24) Taavet saabub pärast Süüria alistamist võidukalt Jeruusalemma.** Ofort. Pl. 13,2×18. ÜR 5506.
Joonises paremal: Giouanni L 46
- 25) Saalomoni kohtumõistmine.** Ofort. Pl. 13,2×17,8. ÜR 5507.
Joonises vasakul: Giouanni L; paremal: 48

26] Karjased kummardavad vastsündinud Jeesus Kristust. Ofort. Pl. 13,3×17,9. ÜR 5511.

Joonises vasakul: Giouanni La.F.; paremal: 51

27] Targad Jeesus-last kummardamas. Ofort. Pl. 13,2×17,9. ÜR 5512.

Joonises vasakul: Giouanni L.F.; paremal: 52

28] Ristija Johannes ristib Jeesus Kristust Jordani jões. Ofort. Pl. 13,2×17,9. ÜR 5513.

Joonises vasakul: Giouanni Lafrao. F.; paremal: 53

IV väljaanne. Bartsch XVIII, 1—28; Weigel 3510.

MARATTI, Carlo (1625—1713)

Asus 1636. a. Rooma, kus õppis maalimist oma poolvenna Bernabeo juures ja töötas A. Sacchi ateljees. Lõi seinä-, altari- ja portreemaale. Teostas 14 oforti.

300. Inglid Jeesus-last kummardamas. Ofort. J. (ovaal): 17,3×12,9. ÜR 1227.

Plaadil vasakul: Carolus Maratus in et fecit; vasakul: Romae con licentia de Sup.

II plaadiseisund. Bartsch XXI, 4; Heller.

301. Sama. Ofort. L. (ovaal): 17,4×12,7. ÜR 1225.

Servad ja kunstniku nimi ära lõigatud.

Jeesus Kristus. Vt. nr. 1.

302. Targad Jeesus-last kummardamas. Ofort. Pl. 20,7×13,9. ÜR 1224.

Joonises paremal: Carolus Maratus in et fecit. Romae

II plaadiseisund. Bartsch XXI, 5; Weigel 4228.

Tarkade kummardamine. Vt. nr. 4.

303. Neitsi Maarja ja Magdaleena. Ofort. Pl. 17×12,7. ÜR 1226. Repr. lk. 53.

Plaadil paremal: Carolus Maratus inuen et; paremal: fecit Romae.

II plaadiseisund. Bartsch XXI, 6; Weigel 848.

Maarja. Vt. nr. 103.

304. Heliodoros (Raffaeli järgi). Ofort. Kahelt plaadilt trükitud lehe parempoolne osa. L. (segment): 56,5×45,9. ÜR 1599.

Plaadil: ... ignore apparue contra di lui, ... Carlo Maratti D. D. Raffaele inut. C.M. delineo —

Joonises vasakul: Il Sigre Nicolo Baldelli

I plaadiseisund. Bartsch XX, 13; Huber-Rost IV, 2; Nagler VIII, 13.

Ostetud 1822. a. Leipzgis Keyli oksjonilt.

Raffaeli Vatikanis maalitud ruumidest (vt. nr. 15) kandis teine nimetust Heliodorose stanza, milles keskse tähendusega oli fresko «Heliodorose väljaajamine templist» (1511—14). Heliodoros oli Vana Testamendi järgi Süüria väepealik, kes püüdis paljaks riisuda Jeruusalemma templit, kuid aeti sealt välja taevase ratsaniku poolt. Kaudselt sisaldas see maal vihjet prantsuse vägede väljaajamisele paavsti valdustest. C. Maratti gravüür on teostatud maalile vastupidiselt.

18. C. Maraffi. Neitsi Maarja ja Magdaleena. Ofort. Nr. 303.

RENI, Guido (1575—1642)

Umbes 1595. a. asus õppima Carraccide ateljeesse Bolognas. A. 1600—03 viibis Roomas ja 1605. a. asus püsivamalt sinna. Töötas lühemat aega Bolognas, Ravenas ja Napolis. 1622. a. siirdus kodulinna tagasi. Tuntud esijoones maalijana. Teostas u. 40 oforti, osa neist teiste meistrite teoste järgi.

305. Kristuse haudapanek (F. Parmigianino järgi). Ofort. L. 27,6 × 20,7. ÜR 1279. Repr. lk. 55.

Servad lõigatud. Aluspaberil findiga: Nach Parmegiano radirt von Guido Reni.

Bartsch XVIII, 46.

Parmigianinol on samateemaline ofort (Bartsch XVI, 5), kuid G. Reni leht ei ole selle koopia, sest on teostatud vastupidiselt ja erineb detailides.

Uue Testamendi järgi *J e e s u s K r i s t u s* (vt. nr. 1) suri ristilööduna. Ta võeti ristilt maha ja kanti hauda, kust ta kolmandal päeval üles tõusis.

ROSA, Salvator (1615—73)

Maalimise algõpetuse sai oma onult A. D. Greccolt Napolis, hiljem täiendas end iseseisvalt. 1635. a. viibis lühemat aega Roomas, 1639. a. asus sinna püsivalt. 1640. a. siirdus aastaks Firenzesse. Tegutses peamiselt maalijana, 1660. aastaist alates teostas u. 80 oforti. Tuntud ka luuletaja, muusiku ja näitlejana.

306. Püha Albert. Ofort. L. 34,7 × 22,7. ÜR 595. Repr. lk. 56.

Joonises vasakul: SRosa

Bartsch XX, 2; Huber-Rost IV, 11.

Albert, Sienast pärit erak, elas 12. sajandil, hiljem kuulutati katoliku pühakuks.

307. Platon oma õpilastega. Ofort. J. 46,5 × 27,5. ÜR 594.

Joonises vasakul: Saluator Rosa Inu. Scul.; paremal: 3

Bartsch XX, 3; Huber-Rost IV, 15.

Platon (428/27—348/47 e.m.a.), kreeka filosoof, filosoofilise idealismi rajaja. Umbes 387. a. e.m.a. asutas Ateenas kooli, mida nimetati akadeemiaks. Nimetus tekkis sellest, et Platon õpetas Ateena muinaskangelasele Akademosele pühendatud salus.

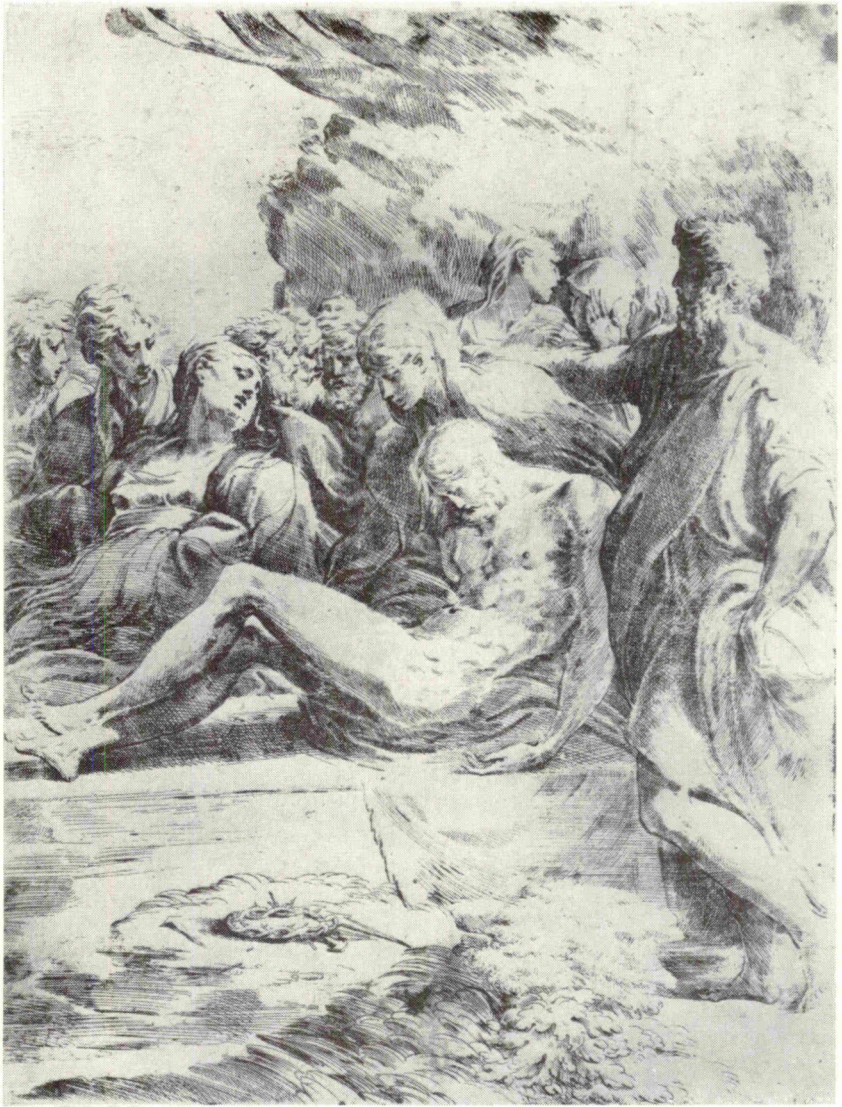
SALIMBENE, Ventura, nimetatud **Bevilacqua** (1567/68—1613)

Õppis oma isa juures Sienas, a. 1588—96 töötas freskomaalijana Roomas, hiljem kodulinna. Lühemat aega tegutses Pisas, Luccas, Perugias, Firenzes ja Genovas. Teostas 7 oforti.

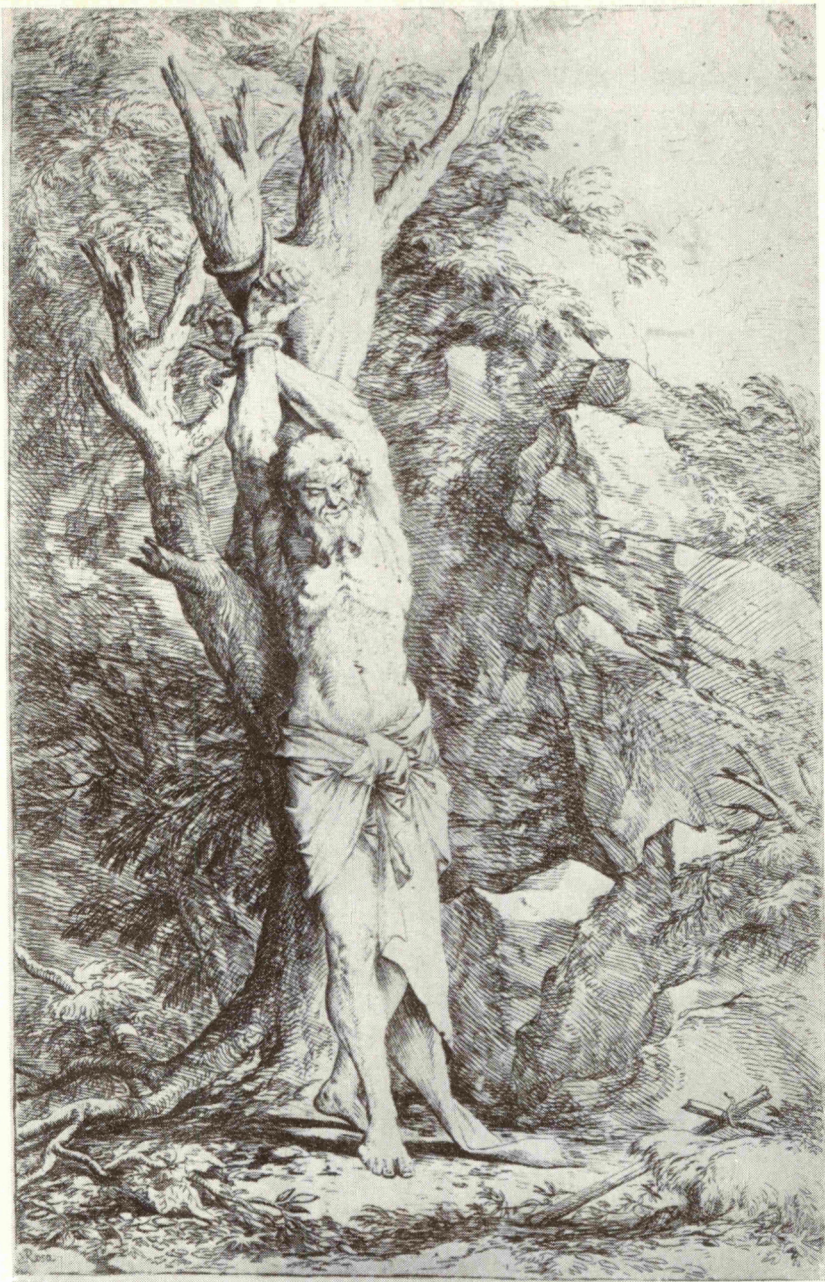
308. Madonna lapsega (koopia G. Reni ofordist). Ofort, vaselõige. Pl. 17,4 × 13,5. ÜR 1286.

Joonises paremal: Ventura Salimb. fec. (vastupidiselt); Guido Rheni inventor

I plaadiseisund. Bartsch XVII, 6; Weigel 7301.

19. G. Reni (F. Parmigianino järgi). Kristuse haudapanek. Ofort. Nr. 305.

20. S. Rosa. Püha Albert. Ofort. Nr. 306.

Reni, G. Vt. lk. 54.
Madonna. Vt. nr. 6.

TESTA, Pietro (1611—50)

Oli Domenichino ja P. da Cortona õpilane, mõjustusi sai G. Riberalt ja G. B. Castiglionelt. Uuris ja joonistas väsimatult antiikmälestisi. Teada 39 oforti.

309. Targad Jeesus-last kumardamas. Ofort. Pl. 43,2×35,7. ÜR 1296.

Joonises vasakul: TPL (monogramm) Pinx. et sculp.

Plaadil paremal: Petrus Testa; keskel: Illmo ac R.D.Hieronymo Bonuisio...

I plaadiseisund. Bartsch XX, 3; Thieme-Becker XXXII.

Ostetud 1804. a. C. C. H. Rost & Co-lf Leipzigs.

Tarkade kumardamine. Vt. nr. 4.

310. Cato surm. Ofort. 1648. Pl. 28,2×41,5. ÜR 40.

Joonises paremal (tahvilil): P. Testa 1648; Sic fortitudinis, Cato,...

I plaadiseisund. Bartsch XX, 20; Weigel 11199; Thieme-Becker XXXII.

Ostetud 1804. a. C. C. H. Rost & Co-lf Leipzigs.

Marcus Porcius Cato, hüüdnimega Minor (Noorem), ka Uticensis (95—46 e.m.a.), Rooma riigimees, aristokraatliku vabariigi pooldaja, Caesari poliitiline vastane. Kuulnud Caesari võidust Thapsuse lahingus (46. a. e.m.a.), tappis Cato enda Uticas.

311. Achilleus Hektori laibaga. Ofort. Pl. 26,5×41,6. ÜR 39. Repr. lk. 58.

Joonises keskel: P. Testa fecit.

I plaadiseisund. Bartsch XX, 22; Thieme-Becker XXXII.

Ostetud 1804. a. C. C. H. Rost & Co-lf Leipzigs.

Achilleus, vapraim kreeka kangelane, kuningas Peleuse ja nereiid Thetise poeg. Trooja sõjas tappis ta kahevõitluses Trooja kuninga Priamose vanima poja Hektori, et neimata oma sõbra Patroklese surma, kes langes Hektori käe läbi. Pärast Hektori laiba teotamist andis selle Priamosele.

TUNDMATU KUNSTNIK

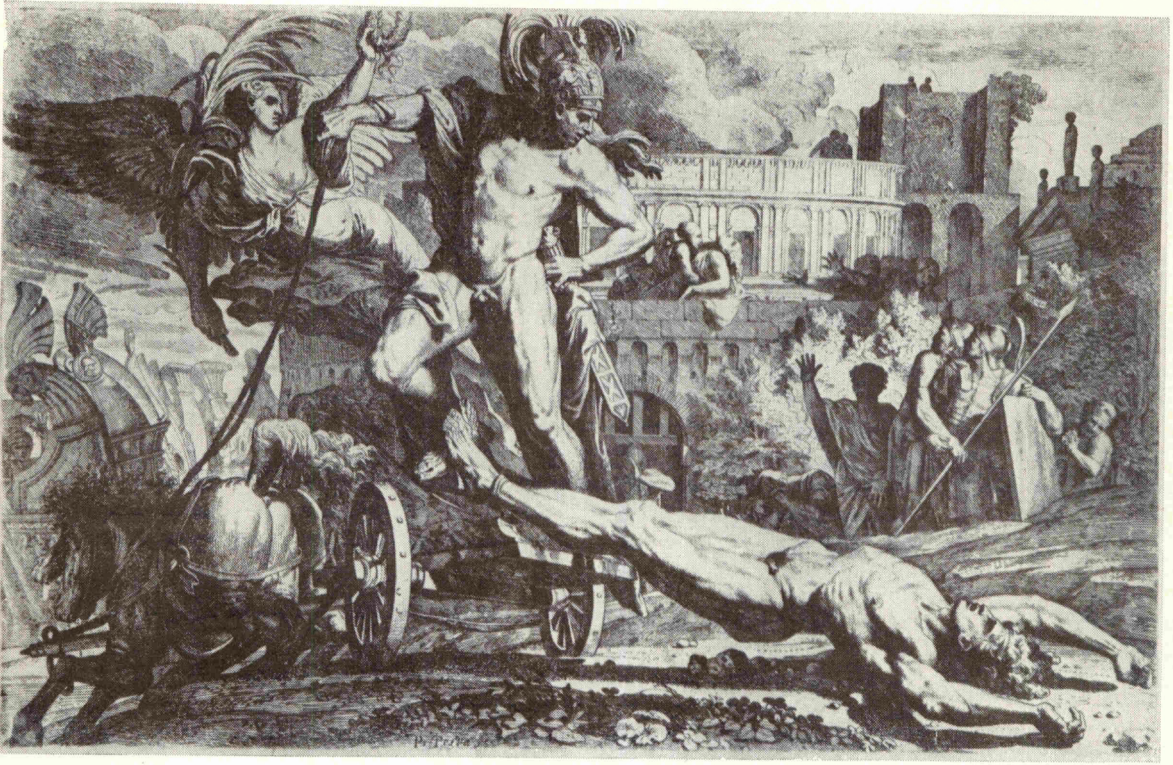
312. Ceres ja Phytalus (S. Rosa ofordi peegelpildis koopia). Ofort, vaselõige. J. 34×22,9. ÜR 35.

Joonises keskel: SRosa inv.; Hic Cererem tectis Phytalus susceperat Heros, ..; paremal ülal: 6

Originaal Bartsch XX, 19, koopiaid pole nimetatud.

Rosa, S. Vt. lk. 54.

Ceres, rooma mütoloogias põllutöö ja -viljade jumalanna, abistas Eleusise kuninga pojalt Phytalusel (kreeka mütoloogias Triptolemos) tundma õppida põlluharimist.

21. P. Testa. Achilleus Hektori laibaga. Ofori. Nr. 311.

Itaalia kunstnikud, kelle teoseid on reprodutseerinud 16.—17. sajandi vasegraveerijad ja ofortistid

Angolo del Moro, Marco — maali ja vasegraveerija, tegutses Veronas ja Veneetsias 16. sajandi II poolel. Nr. 4.

Bandinelli, Baccio, õieti Bartolomeo (1493—1560) — skulptor ja joonistaja, tuntud ka arhitektina. Nr. 18.

Barocci, Federico (1526—1620) — maali, töötas alates 1560. aastast mõnda aega Roomas, hiljem Urbinos. Umbes 1581. a. teostas neli oforti. Nr. 100.

Caldara, Polidoro, nimetatud Polidoro da Caravaggio (1490/1500—43) — maali, töötas Roomas ja Messinas. Nr. 206.

Carracci, Lodovico (1555—1619) — maalikunstnik, töötas Firenzes, Parmas, Mantovas ja Veneetsias. 1585. a. asus Bolognas, kus asutas nn. Bologna Kunstide Akadeemia. Bologna koolkonna peameister. Nr. 101.

Cortona, Pietro da, õieti Pietro Berretini (1596—1669) — maalikunstnik ja arhitekt, baroki esindaja. Nr. 110.

Michelangelo, õieti Michelangelo Buonarroti (1475—1564) — skulptor, maali, arhitekt ja luuletaja. Töötas vaheldumisi Firenzes ja Roomas, alates 1534. a. lõplikult Roomas. Nr. 10, 16, 26—97.

Parmigianino, Francesco, õieti Mazzuoli (1503—40) — maali, töötas peamiselt Roomas. Nr. 305.

Primaticcio, Francesco, nimetatud Francesco Bologna (1504—70) — maali, skulptor, stukkija ja arhitekt. Töötas Bolognas ja Mantovas, hiljem Pariisis. Fontainebleau koolkonna rajaja. Nr. 12, 13.

Raffaelli, õieti Raffaello Santi (1483—1520) — maalikunstnik ja arhitekt, töötas a. 1504—08 Firenzes, seejärel Roomas. Renessansi suurmeister. Nr. 8, 9, 15, 17, 19, 20, 21, 103, 104, 136—158, 159, 163—205, 272—299, 304.

Ripanda, Jacopo — maali ja puulõikemeister, tegutses algul Bolognas, 1507. a. asus Rooma. Tegi joonistusi antiikreljeefidest. Nr. 22.

Romano, Giulio, õieti Pippi (1499—1546) — maalikunstnik ja arhitekt, Raffaelli väljapaistvamaid õpilasi ja abilisi Roomas. 1524. a. asus Mantovasse. Nr. 14, 25, 98, 99, 111, 160, 161, 162.

Tiziano, õieti Tiziano Vecelli (1476/77—1576) — maalikunstnik, Veneetsia koolkonna peameister. Nr. 2.

Udine, Giovanni da (1487—1564) — maali, stukkija ja arhitekt. Töötas Roomas Raffaelli juures peamiselt lille- ja ornamendimaalijana. Nr. 105—108, 163—205.

Vaga, Perino del, õieti Pietro Buonacorsi (1501—47) — maalikunstnik, töötas peamiselt Roomas. Nr. 11.

Veronese, Paulo, õieti Caliari (1528—88) — maalikunstnik, tegutses algul Veronas, 1553. a. asus Veneetsiasse. Veneetsia maalikoolkonna väljapaistvamaid meistreid. Nr. 5.

Zuccari (Zucchero), Federigo (1542/43—1609) — maalikunstnik, töötas Roomas, Firenzes ja Veneetsias, ka Prantsusmaal, Flandrias ja Inglismaal. Nr. 7.

Reproduksioonide nimestik

1. N. Boldrini (Tiziani järgi). Simson ja Delila. Puulõige. Nr. 2.
2. D. Campagnola. Keisri pearaha. Vaselõige. Nr. 3.
3. A. Carracci (P. Veronese järgi). Püha perekond Katariina ja Antoniusega. Vaselõige. Nr. 5.
4. A. Carracci. Madonna pääsukesega. Vaselõige. 1581. Nr. 6.
5. M. Dente (Raffaeli järgi). Helena röövimine. Vaselõige. Nr. 9.
6. G. Ghisi (Fr. Primaticcio järgi). Apollon, Neptunus, Pluto ja Athena. Vaselõige. Nr. 13.
7. A. dei Musi (Michelangelo järgi). Ronijad (Cascina lahing). Vaselõige. 1523. Nr. 16.
8. M. Raimondi (Raffaeli järgi). Püha õhtusöömaaeg. Vaselõige. Nr. 17.
9. M. Raimondi (B. Bandinelli järgi). Püha Laurentiuse martüürium. Vaselõige. Nr. 18.
10. M. Raimondi koopia (Raffaeli järgi). Madonna hälliga. Vaselõige. Nr. 20.
11. A. Scultori (G. Romano järgi). Kalurid paatidel. Vaselõige. Nr. 98.
12. B. Verini (Raffaeli järgi). Putode mäng. Vaselõige. Nr. 104.
13. P. Aquila (C. Maraffi järgi). Annibale Carracci juhib Maalikunsti Apolloni ja Athena templisse. Ofort, vaselõige. Nr. 113.
14. S. Badalocchio (Raffaeli järgi). Jumal teeb vahe valguse ja pimeduse vahele. Ofort. 1607. Nr. 137.
15. P. S. Bartoli (G. Romano järgi). Sophonisbe Masinissa ees. Ofort, vaselõige. Nr. 162.
16. S. Cantarini. Puhkus põgenemisel Egiptusesse. Ofort. Nr. 207.
17. G. B. Castiglione. Diogenes otsib inimest. Ofort. Nr. 208.
18. C. Maraffi. Neitsi Maarja ja Magdaleena. Ofort. Nr. 303.
19. G. Reni (F. Parmigianino järgi). Kristuse haudapanek. Ofort. Nr. 305.
20. S. Rosa. Püha Albert. Ofort. Nr. 306.
21. P. Testa. Achilles Hektori laibaga. Ofort. Nr. 311.

Итальянская графика XVI—XVII вв. в фондах Научной библиотеки ТГУ

Резюме

Предлагаемый каталог знакомит нас со старинными итальянскими гравюрами из собрания западно-европейской графики, хранящегося в Научной библиотеке Тартуского университета.

Создателем коллекции графики Научной библиотеки ТГУ был проф. Карл Моргенштерн (1770—1852), преподаватель Тартуского университета, директор университетской библиотеки и музея. На этом посту (1803—1837 гг.) К. Моргенштерн начал собирать различные художественные ценности, в том числе гравюры, рисунки и картины. В конце XIX в. они были переданы на хранение в библиотеку университета.

В коллекции старой итальянской графики представлены произведения выдающегося мастера гравюры XVI в. М. Раймонди и наиболее талантливых учеников его школы — М. Денте, А. дель Музи и Б. Верини. Коллекция гравюр университетской библиотеки дает довольно хорошее представление о работах мантуанских мастеров Дж. Гизи, А. и Д. Скультори. С образцами венецианской графики знакомят нас листы Н. Больдрини и Д. Кампаньолы.

Гравюры на меди Агостино и Аннибала Карраччи знакомят нас с графической деятельностью этих художников-живописцев, работавших в конце XVI в. в Болонье.

В XVII в. офорт вытесняет резцовую гравюру. Большой интерес представляют офорты мастеров болонской школы Г. Рени и его ученика С. Кантарини, а также офорты С. Бадалокко и Дж. Ланфранко, выполненные по т. н. библии Рафаэля. Самым оживленным центром графического искусства стал Рим. Привлекают внимание офорты работавших здесь мастеров П. Теста, П.-С. Бартоли и П. Аквила. В коллекции университетской библиотеки имеются отдельные офорты Б. Кастильоне, выходца из Генуи, и неаполитанца С. Роза.

Коллекция итальянской графики XVI—XVII вв. Научной библиотеки ТГУ немногочисленна, но она дает представление о путях развития и достижениях искусства итальянской гравюры того времени.

Список репродукций

1. Н. Больдрини (по Тициану). Самсон и Далила. Гравюра на дереве. № 2.
2. Д. Кампаньола. Динарий Кесаря. Гравюра резцом. № 3.
3. А. Карраччи (по П. Веронезе). Святое семейство с Екатериной и Антонином. Гравюра резцом. № 5.
4. А. Карраччи. Мадонна с ласточкой. Гравюра резцом. 1581. № 6.
5. М. Денте (по Рафаэлю). Похищение Елены. Гравюра резцом. № 9.
6. Дж. Гизи (по Фр. Приматиччо). Аполлон, Нептун, Плутон и Афина. Гравюра резцом. № 13.
7. А. дель Музи (по Микельанджело). Лазутчики (Бой в Кашине). Гравюра резцом. 1523. № 16.

8. М. Раймонди (по Рафаэлю). Тайная вечеря. Гравюра резцом. № 17.
9. М. Раймонди (по Б. Бандинелли). Мученичество святого Лаврентия. Гравюра резцом. № 18.
10. М. Раймонди, копия (по Рафаэлю). Мадонна у колыбели. Гравюра резцом. № 20.
11. А. Скультори (по Дж. Романо). Рыбаки в лодке. Гравюра резцом. № 98.
12. Б. Верини (по Рафаэлю). Игры амуров. Гравюра резцом. № 104.
13. П. Аквила (по К. Маратти). Аннибал Карраччи сопровождает Живопись в храм Аполлона и Афины. Офорт. № 113.
14. С. Бадалоккио (по Рафаэлю). Бог отделяет свет от тьмы. Офорт. 1607. № 137.
15. П.-С. Бартоли (по Дж. Романо). Софонисбе перед Масиниссой. Офорт, гравюра резцом. № 162.
16. С. Кантарини. Отдых на пути в Египет. Офорт. № 207.
17. Дж. Б. Кастильоне. Дноген, ищущий человека. Офорт. № 208.
18. К. Маратти. Дева Мария и Магдалина. Офорт. № 303.
19. Т. Рени (по Ф. Пармиджианино). Погребение Христа. Офорт. № 305.
20. С. Роза. Святой Альберт. Офорт. № 306.
21. П. Теста. Ахилл у тела Гектора. Офорт. № 311.

16th—17th Century Italian Engravings in the Tartu University Library

SUMMARY

The present catalogue is devoted to the representatives of older Italian graphic art in the West-European collection of the Tartu University Library.

The founder of the collection was Karl Morgenstern, professor at the university, director of the Tartu University Library and Museum. Occupying the latter post (1803—1837), Karl Morgenstern collected various art objects, among them engravings, drawings and paintings. At the end of the 19th century these were handed over for preservation in the university library.

This collection of older Italian graphic art includes works by the most prominent 16th-century master of engraving M. Raimondi and the most productive members of his school, M. Dente, A. dei Musi, and B. Verini. A fairly good survey can be obtained on the basis of the prints in the library of the work of G. Ghisi as well as A. and D. Scultori. A woodcut by N. Boldrini and an engraving by D. Campagnola serve as specimens of Venetian graphic art.

The graphic work of Carraccis, late 16th-century painters in Bologna, is represented by some engravings of Agostino and Annibale Carracci.

In the 17th century the copper-plate engraving technique was superseded by etching. The experiments of the Bologna school with this technique can be

seen in the etchings of G. Reni and his disciple S. Cantarini. In addition to these there are some prints made by S. Badalocchio and G. Lanfranco after the so-called Raphael Bible.

Rome became the most lively centre of graphic art in Italy. Among the masters who worked there P. Testa, P-S. Bartoli and P. Aquila merit particular attention. A few etchings by B. Castiglione of Genoa and S. Rosa of Naples can also be found in the collection.

The collection of the 16th—17th century graphic art at the Tartu State University Library is not large but it provides an opportunity of obtaining a survey of the development and achievements of Italian graphic art during this period.

LIST OF REPRODUCTIONS

1. N. Boldrini (after Titian). Samson and Delilah. Woodcut. No. 2.
2. D. Campagnola. The Tribute-Money. Line-engraving. No. 3.
3. A. Carracci (after P. Veronese). The Holy Family with St. Catherine and St. Anthony. Line-engraving. No. 5.
4. A. Carracci. Virgin with a Swallow. Line-engraving. 1581. No. 6.
5. M. Dente (after Raphael). The Rape of Helen. Line-engraving. No. 9.
6. G. Ghisi (after F. Primaticcio). Apollo, Neptun, Pluto and Athene. Line-engraving. No. 13.
7. A. dei Musi (after Michelangelo). Bathers (The Battle of Cascina). Line-engraving. 1523. No. 16.
8. M. Raimondi (after Raphael). The Last Supper. Line-engraving. No. 17.
9. M. Raimondi (after B. Bandinelli). The Martyrdom of St. Lawrence. Line-engraving. No. 18.
10. M. Raimondi (after Raphael) — a copy. Virgin with a Cradle. Line-engraving. No. 20.
11. A. Scultori (after G. Romano). Fishermen in Boats. Line-engraving. No. 98.
12. B. Verini (after Raphael). Cupids Playing. Line-engraving. No. 104.
13. P. Aquila (after C. Maratti). Annibale Carracci Leading Painting into the Temple of Apollo and Athene. Etching. No. 113.
14. S. Badalocchio (after Raphael). God Separating Light from Darkness. Etching. 1607. No. 137.
15. P. S. Bartoli (after G. Romano). Sophonisbe Facing Masinissa. Etching, line-engraving. No. 162.
16. S. Cantarini. Repose on the way to Egypt. Etching. No. 207.
17. G. B. Castiglione. Diogenes Looking for an Honest Man. Etching. No. 208.
18. C. Maratti. Virgin Mary and Magdalen. Etching. No. 303.
19. G. Reni (after F. Parmigiano). The Sepulture of Christ. Etching. No. 305.
20. S. Rosa. St. Albert. Etching. No. 306.
21. P. Testa. Achilles Dragging the Body of Hector. Etching. No. 311.

SISUKORD

Saateks	5
Itaalia 16.—17. sajandi graafika.	8
16. sajand.	16
17. sajand.	39
Reproduktsioonide nimestik.	60
Итальянская графика XVI—XVII вв. в фондах Научной библиотеки ТГУ. Резюме.	61
Список репродукций	61
16th—17th Century Italian Engravings in the Tartu University Library. Summary.	62
List of Reproductions.	63

Итальянская графика XVI—VII вв. Каталог. На эстонском языке. Резюме на русском и английском языках. Тартуский государственный университет. ЭССР, г. Тарту, ул. Юликооли, 18.

Vastutav toimetaja M. Rand. Korrektorid V. Lang, V. Loginova, O. Muff. Ladumisele antud 19. 07. 1976. Trükkimisele antud 28. 04. 1977. Kriitpaber 70×90¹/₁₆. Trükipoognaid 4,0. Tingtrükipoognaid 4,68. Arvestuspoognaid 4,26. Trükiaru 2000. MB 00204. Tell. nr. 3871. Hans Heidemanni nim. Trükkikoda, ENSV, Tartu, Ülikooli nr. 17/19. I. Hind 1 rbl. 36 kop.

Rbl. 1.36